

**Municipal Communities'
Participation Mechanisms**
Compendium of Best Practices

**Mekanizmat komunalë të
pjesëmarrjes së komuniteteve**
Përmbledhje e praktikave më të mira

**Opštinski mehanizmi
za učešće zajednica**
Zbornik najboljih praksi

December / Dhjetor / Decembar 2021

Republika e Kosovës
Republika Kosova - Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government

Ministria e Administrimit të Pushtetit Lokal | Ministarstvo Administracije Lokalne Samouprave | Ministry of Local Government Administration

**Municipal Communities'
Participation Mechanisms**
Compendium of Best Practices

**Mekanizmat komunalë të
pjesëmarrjes së komuniteteve**
Përmbledhje e praktikave më të mira

**Opštinski mehanizmi
za učešće zajednica**
Zbornik najboljih praksi

December / Dhjetor / Decembar 2021

Municipal Communities' Participation Mechanisms

Compendium of Best Practices

December 2021

Table of Contents

Introduction	3
Methodology	3
Communities Committees	4
Selected Practices	4
Municipal Offices for Communities and Return	10
Selected Practices	10
Deputy Mayors for Communities	17
Selected Practices	18
Deputy Chairpersons of the Municipal Assembly for Communities	22
Selected Practices	22

This publication was supported by the OSCE Mission in Kosovo.

Republika e Kosovës

Republika Kosova - Republic of Kosovo

Qeveria - Vlada – Government

Ministria e Administrimit të Pushtetit Lokal

Ministarstvo Administracije Lokalne Samouprave | Ministry of Local Government Administration

Introduction

The municipal communities' participation mechanisms, namely Communities Committees (CCs), Municipal Offices for Communities and Return (MOCRs), Deputy Mayors for Communities (DMCs), and Deputy Chairpersons of the Municipal Assembly for Communities (DCMACs), are pivotal actors in the promotion and protection of the rights and interests of communities (in numerical minority at the local level). In the implementation of their distinctive but inter-related mandates these mechanisms cover a wide array of areas of intervention, from advice to municipal executives and participation in decision-making, to direct engagement with communities for the purpose of, *inter alia*, monitoring their needs and concerns, developing and implementing assistance projects and promoting inter-community dialogue. However, while some communities' participation mechanisms achieve high standards in their service delivery, others are lagging behind.

This Compendium aims to provide communities' participation mechanisms with guidance to enhance the performance in their respective mandates, and specifically, with regard to the discharge of specific activities and substantive duties. To this end, this compilation of practices focuses on interventions, lessons learned and success stories that have been recognized as good practices, and can be successfully shared across municipalities to enhance their quality service delivery, with a view to also fostering inter-municipal cooperation.

Methodology

Information on practices was collected through regular monitoring and interviews with representatives from each mechanism, and in consultation with other key stakeholders throughout 2021. As each mechanism carries out a variety of activities and substantive duties in several different sectors, the Compendium focuses on activities and substantive duties in the performance of which good practices have been observed over a period of four years, 2017-2021. Following the initial round of consultations, more than 70 practices have been identified. Subsequently, selected practices have been shortlisted based on their relevance, impact, reproducibility across municipalities, as well as to ensure, to the maximum extent possible, equal geographical representation of mechanisms.

The Compendium is divided into four sections, each dedicated to one of the abovementioned communities' participation mechanisms. At the beginning of each section, a brief introduction provides essential information on the mandate, composition and regulatory framework of each mechanism. Subsequently, selected practices are presented, in line with the various substantive duties of the different mechanisms and their respective legal basis.

Communities Committees

Communities Committees (CCs) are obligatory municipal mechanisms composed of Municipal Assembly (MA) members and at least one representatives of every community residing in the municipality and. Representatives of communities shall comprise the majority of CC members. The CC’s core competence is (i) to review all municipal policies, practices and activities to ensure that the rights and interests of all communities are fully respected, (ii) to make recommendation to the MA for ensuring adequate protection and promotion of communities’ rights and interests within the municipality, and (iii) to coordinate and cooperate with the other communities’ protection mechanisms.

The key legal and policy documents for the establishment and functioning of CCs are:

- Law of Local Self Government No. 03/L-040);
- Ministry of Local Government Administration (MLGA) Administrative Instruction (AI) No. 02/2018 on the Procedure of Establishment, Composition and Competencies of Standing Committees in the Municipality; as amended by MLGA AI No. 05/2020 On the procedure of establishment, composition and competences of permanent committees and other committees in the municipality;
- MLGA Communities Committees Guidelines;
- MLGA Communities Committees Terms of Reference.

Selected Practices

Substantive duty	Make recommendations to ensure adequate protection and promotion of communities’ rights and interests
Legal basis	Law on Local Self Government, Article 53.2; Administrative Instruction No. 05/2020, Article 7.1.2; CC Guidelines, Article 4.1; CC Terms of Reference, Section 5;
Selected Practices	The Pejë/Peć CC proactively recommends to municipal bodies to address communities-related issues.

	<p>In Pejë/Peć municipality, the CC has identified the needs and concerns of non-majority communities during outreach visits and on its regular meetings. Based on its assessment, the CC has drafted recommendations to be addressed to municipal departments, the mayor or other bodies. The recommendations concerned issues and needs of communities residing in the municipality, such as cadastral issues, waste management, and infrastructure projects in villages and neighborhoods inhabited mainly by Kosovo Roma, Kosovo Ashkali, Kosovo Egyptian and Kosovo Bosniak communities' members. As a result, in many cases the municipality took action and the needs and concerns of non-majority communities were addressed.</p>
Substantive duty	<p>Advocacy for funding activities and participation in the budget preparation process</p>
Legal basis	<p>Law on Local Self Government, Article 53.2; CC Guidelines, Article 4.4; CC Terms of Reference, Section 5.2.4;</p>
Selected Practices	<p>The Pejë/Peć CC advocates with municipal bodies for funding activities and projects in support of non-majority communities.</p> <p>In Pejë/Peć municipality, the CC has advocated with municipal bodies for municipal funds to be allocated in funding activities and projects in support of non-majority communities. As a result, the Municipal Assembly (MA) and responsible municipal departments addressed the CC's request and funded several projects, including the renovation of a secondary medical school and maintenance of public spaces, such as that in the "7 Shtatori/7 Septembar" area in Pejë/Peć. In many cases, the CC's advocacy contributed to addressing long-standing issues that affect communities..</p> <p>The Fushë Kosovë/Kosovo Polje CC advocates for infrastructure projects of relevance for communities.</p> <p>In Fushë Kosovë/Kosovo Polje, the CC was informed about the need for road infrastructure works in an area mainly inhabited by Kosovo Serb and Kosovo Roma communities. Functioning road infrastructure is of vital importance for communities in a numerical minority, especially those residing in rural and remote areas, because it enables access to health care, education, public services and jobs. The CC has therefore engaged in advocacy with the Mayor' Office and other key municipal managers to address the identified issue. Specifically, the CC, in close coordination with the MOCR, submitted a project proposal to the Mayor on maintenance of public infrastructure. The project was endorsed by the Mayor and funds were allocated so that it could be implemented expeditiously. Funding was committed under the capital investments line</p>

	<p>of the municipal budget, which was later approved by the MA. The CC’s intervention has enabled it to swiftly address the need identified and created conditions for a whole-of-municipality approach. The implementation of the infrastructure project generated long-lasting benefits to the communities residing in the targeted area, especially in terms of access to services and transport.</p> <p>The Leposavić/Leposaviq CC takes active part in the preparation of the municipal budget by submitting proposals for projects aiming to benefit non-majority communities.</p> <p>In Leposavić/Leposaviq, the CC has discussed and selected project proposals to address the needs and concerns of communities in numerical minority. In particular, the CC Chairperson tasked the CC members to identify projects that responded to the needs of their respective communities and they were provided with a 2-month period to do so. Afterwards, the final list of projects was adopted and submitted to the MA for deliberation on their inclusion into the municipal budget. These projects included asphaltting of a local road, construction of sewage system and a children’s playground, in areas inhabited by communities in numerical minority. Collaboration with the MA Chairperson, MA’s Support Unit, as well as other municipal officials competent for communities and return issues, is a key factor for the full discharge of the CC role in this sector and for assuring, , sustainability of the practice. The CCs continuous engagement in the preparation of the municipal budget has provided immediate results in terms of addressing communities’ needs and interests, and established the CC as a key actor in the budget preparation process.</p>
--	--

Substantive duty	Planning of interventions through needs assessment and/or direct consultation with communities
Legal basis	Law on Local Self Government, Article 53.2; CC Terms of Reference, Section 5.2.9;
Selected Practices	<p>The Prizren CC conducts outreach visits to non-majority communities to raise awareness on responsibilities of communities’ participation mechanisms and specific activities.</p> <p>In Prizren, the CC has identified lack of awareness among members of non-majority communities on the role of the communities’ participation mechanisms, namely the CC, MOCR, the DMC, and DCMAC. This has been observed particularly in rural areas inhabited mainly by Kosovo Bosniak and Kosovo Serb communities. In cooperation with the MOCR</p>

representatives, DMC and OSCE, the CC organized outreach visits in an area inhabited by several communities in order to raise awareness on the communities' participation mechanisms' responsibilities, as well as on specific activities they undertake. During these visits, meetings with communities' members took place in school premises in targeted villages, where representatives of communities' participation mechanisms presented their mandates and work plans. Moreover, these visits have constituted an opportunity for community members to discuss their needs and interests and to bring issues of concern directly to the attention of municipal officials. These issues were collected in a list of priorities and concerns that were submitted to municipal executive representatives for their consideration and action within the municipal medium-term and annual budgetary framework.

Substantive duty	Preparation of the written annual report
Legal basis	Administrative Instruction No. 05/2020, Article 10.5; CC Guidelines, Article 5.1 and Annex C; CC Terms of Reference, Section 7;
Selected Practices	<p>The CC Chairperson of Mitrovica/Mitrovicë North leads in the preparation of the CC annual report in a proactive and inclusive manner.</p> <p>In Mitrovica/Mitrovicë North, the CC Chairperson has taken a proactive role in the preparation of the annual report. In particular, after preparing a first draft of the report, the Chairperson shared it among the CC members in electronic copy for their review and feedback, and translated it in both official languages, prior to scheduling a CC meeting for its review. During the meeting, the draft report and comments from CC members were discussed and a final version of the annual report was adopted and circulated to the CC and MA members, the MA Chairperson, DCMAC, and the Mayor's Office, as well as with external interlocutors. Electronic copies of the report have also been made available. The document includes the following sections: (i) introduction on the CC as a community protection mechanism and a compulsory MA committee, (ii) summary of the main CC activities undertaken and challenges faced by the mechanism during the reporting period, (iii) key communities' issues and concerns that have emerged, or persisted and (iv) recommendations to address these issues. It also includes a page with abbreviations for all local and central institutions and international organizations active in the region, and it incorporates a user-friendly format. Effective and timely reporting in compliance with the legal and policy</p>

framework ensures that the MA and the Mayor's Office are adequately informed about and more engaged in the activities of the CC.

The Malishevë/Mališevo CC regularly prepares annual work plans and reports, under the leadership of its Chairperson.

In Malishevë/Mališevo, in coordination with the CC members, and with the support of the MOCR and OSCE field team, the CC Chairperson has regularly prepared annual CC work plans and reports. During the period 2018-2020, the CC Chairperson has ensured that these documents were reviewed and endorsed by the CC and subsequently presented to the MA for approval and integration into the MA work plan. The work plan included, inter alia, the following activities: (i) regular cooperation with the MOCR; (ii) outreach visits to areas mainly inhabited by non-majority communities; (iii) review of the reports from municipal directorates; and (iv) advocacy with respective municipal directorates for assistance to non-majority communities based on previous CC recommendations. Regular and timely planning of and reporting on activities has developed into a well-established practice and enabled the Malishevë/Mališevo CC to have a comprehensive and structured programme of interventions, as well as better cooperation with municipal directorates, which also participated in CC meetings.

Substantive duty	Outreach and external engagement with communities
Legal basis	CC Terms of Reference, Section 5.2.8;
Selected Practices	<p>The Viti/Vitina CC engages directly with non-majority communities through direct consultations and outreach activities.</p> <p>In Viti/Vitina, the CC conducted one outreach visit to non-majority communities residing in the municipality every four months. During an outreach visit to the village of Letnicë/Letnica, inhabited by the Kosovo Croat and Kosovo Albanian communities, CC members met with elderly Kosovo Croats to discuss the needs and concerns of the non-majority community, including for example, the functionality of the healthcare center, request for free-of-charge meals to elderly non-majority community residents, lack of regular supply of potable water and public transport, and illegal dumpsites. The CC prepared a report and submitted it to the Mayor's Office for action, as well as to international partner organizations. Based on the CC report, the Mayor addressed some key issues raised by non-majority communities. For example, budget was allocated to provide meals to elderly Letnicë/Letnica residents, the Viti/Vitina healthcare center was made operational, a new water supply system was installed and the Letnicë/Letnica village was included in the waste collection system. The CC has continued to organize outreach visits to non-majority communities in the municipality and to issue recommendations to improve their rights and living condition.</p> <p>The Gračanica/Graçanicë CC proactively engages the Mayor and the MA in consultations to identify and advocate for community needs.</p> <p>In Gračanica/Graçanicë, following a request for assistance by a family of displaced Kosovo Roma living in dire housing and economic conditions, the CC conducted an outreach visit to the family and made an assessment of their challenges and needs. Based on the findings, the CC prepared a request and submitted it to the Mayor and the MA for an urgent response, namely payment of rent in an alternative accommodation for the displaced Kosovo Roma family. In addition, following the CC engagement, the municipality decided to acknowledge the status of the family as returnees, while the Municipal Commission on Returns included it in the priority list of recommendation to the Central Review Board of the Ministry of Communities and Return. As a result, the family's application for house construction was approved.</p>

Municipal Offices for Communities and Return

Municipal Offices for Communities and Return (MOCRs) are obligatory for all municipalities and are mandated to protect communities' rights, ensure equal access to services and create conditions for sustainable return. MOCRs directly report to the Mayor, the MA and the Ministry for Communities and Return, and should also report to the CC as well. The MOCRs size and number of posts is determined based on the percentage of communities residing in the municipality and their needs, as well as the number of planned or expected returnees or repatriated persons.

The key legal and policy documents for the establishment and functioning of MOCRs are:

- Regulation 02/2010 for the Municipal Offices for Communities and Return;
- MOCR Terms of Reference - Standard Operating Procedures.

Selected Practices

Substantive duty	Planning and project development, monitoring and evaluation
Legal basis	MOCR Regulation, Articles 7, 8 and 9; MOCR Terms of Reference, Section II, points 3.3, 3.4 and 3.9
Selected Practices	<p>The Gjakovë/Đakovica MOCR prepares and implements a 3-year strategy and an annual Action Plan.</p> <p>Based on needs assessment conducted with non-majority communities and returnees, in cooperation with communities and local non-governmental organizations, the MOCR has prepared a 3-year strategy and an annual action plan. These documents constitute a road map in the implementation of projected activities, setting objectives and benchmarks and identifying priorities on an annual and multi-annual basis. This practice enhances the MOCR's capabilities in terms of long-term planning and implementation of interventions, and provides sustainability for the activities themselves.</p>

	<p>The Prishtinë/Priština MOCR assesses needs of children from low-income families in collaboration with schools and other educational institutions.</p> <p>In Prishtinë/Priština, as part of its annual Action Plan, the MOCR has conducted outreach visits to both primary and secondary schools and assessed the needs of children from low-income families belonging to non-majority communities. As a result, the MOCR distributed hygiene and school supplies to 125 children belonging to the Kosovo Ashkali and Kosovo Roma communities. By supporting the education of students from these communities, the MOCR is also contributing towards decreasing the school dropouts. In this regard, despite budgetary constraints, the needs assessment and available budget enables the MOCR to target and address needs of most vulnerable beneficiaries. Furthermore, cooperation between the MOCR and the CC, as well as other key municipal bodies, ensures that needs and concerns of communities are communicated and taken into account in the longer-term institutional response, so that sustainability of interventions, albeit their ad-hoc nature, is ensured.</p>
--	---

Substantive duty	Collection of data and information concerning non-majority communities, displaced persons and returnees.
Legal basis	MOCR Regulation, Articles 7, 8 and 9; MOCR Terms of Reference, Section II, point 3;
Selected Practices	<p>The Klinë/Klina MOCR collects data and regularly maintains a database with information on non-majority communities.</p> <p>In Klinë/Klina, the MOCR has gathered information related to the number and size of non-majority communities' residing in the municipality and has created an internal database, in order to map the presence of communities in the municipality, as well as plan activities and projects. The database is maintained and data is updated on a regular basis, which makes it a useful tool not only for various municipal bodies in planning activities and projects, but also for other local and international partner organizations. The MOCR has shared this data when requested with all relevant counterparts.</p>

Substantive duty	Access to financial resources
Legal basis	MOCR Regulation, Article 10.1; MOCR Terms of Reference, Section III, point 3;
Selected Practices	<p>The Klinë/Klina MOCR ensures that financial and logistical resources are allocated to respond to requests and needs of non-majority communities.</p> <p>In Klinë/Klina, during its regular outreach visits, the MOCR received several requests for assistance from non-majority communities. Given the lack of a sufficient budget, the MOCR advocated with the Mayor’s Office for providing financial and logistical resources or requesting respective competent municipal departments to do so. When funds were not available at the local level, the MOCR advocated with central-level institutions, particularly the Ministry for Communities and Return, for providing assistance to non-majority communities. The MOCR managed to secure financial resources for addressing several requests by communities and returnees, including, for example, financial and logistical resources for renovation and construction works on houses of vulnerable families in rural areas, redress for victims of security incidents, and distribution of food and non-food items to vulnerable families. This financial and logistical support has addressed long-standing needs and increased safety, security and well-being of communities’ members.</p>

Substantive duty	Coordination and cooperation with key municipal bodies to address the needs and concerns of communities
Legal basis	Regulation No. 02/2010, Article 4; MOCR Terms of Reference, Sections II and III, points 2 and 3;
Selected Practices	<p>The Shtime/Štimlje MOCR maintains communication with non-majority communities and displaced persons, and coordinates information sharing and response to communities’ needs and concerns.</p> <p>In Shtime/Štimlje, non-majority communities have requested multiple times from municipal officials to take action in relation to the need for maintenance of a ruined Orthodox graveyard, however, no action was taken to address the communities concerns. In response, the MOCR facilitated internal coordination with the Mayor’s Office and relevant municipal directorates to address the request. In particular, the Head of MOCR ensured that municipal directorates and contractors had been tasked to maintain the graveyard and facilitate access to it, for which the MOCR timely informed the community members that made the request). The MOCR’s intervention ensured that the rights and interests of non-</p>

majority communities, especially of those members who are displaced and occasionally visit their properties and practice their religion, were protected. It has also remedied communication shortcomings between the affected community and municipal institutions, preventing it from further compromising the community's involvement in the municipal public life.

Substantive duty	Reporting to Communities Committee and/or other municipal bodies
Legal basis	Regulation No. 02/2010, Article 8; MOCR Terms of Reference, Section II points 2 and 3;
Selected Practices	<p>The Podujevë/Podujevo MOCR reports regularly to the CC and shares information to support tailor-made solutions for addressing non-majority communities' needs and interests.</p> <p>In Podujevë/Podujevo, the MOCR has ensured that information is regularly shared with the CC, through both formal and informal channels. In particular, the MOCR has regularly participated in CC meetings and reported in detail about its activities and information collected through meetings with relevant stakeholders and outreach visits to non-majority communities. MOCR's reports are included in the CC's meeting minutes, which reinforces transparency and institutional memory. In addition, the MOCR prepares an annual written report, as well as ad-hoc reports, that are submitted to the Mayor's Office. Information sharing and reporting relates to the MOCR's planned or implemented activities, information collected on needs of non-majority communities during outreach visits, and meetings with municipal and central level authorities, NGOs and international organizations. By doing so, the MOCR is significantly enhancing the CC's capacity to issue tailor-made recommendations to the MA for addressing particular needs and challenges faced by non-majority communities, such as the institutionalization of the community-based learning centers, which provide educational support to Kosovo Ashkali and Kosovo Roma pupils.</p>

Substantive duty	Partnership for project development
Legal basis	Regulation No. 02/2010, Article 7.1.5; MOCR Terms of Reference, Sections II and III, points 2 and 3;
Selected Practices	<p>The Istog/Istok MOCR cooperates with central and local institutions, as well as international organizations, in the implementation of projects for non-majority communities.</p> <p>In Istog/Istok, during its field visits to non-majority communities and returnees, the MOCR received assistance requests concerning, for example, support for house construction and renovation, as well as maintenance of public infrastructure. In order to be able to address these requests, the MOCR has leveraged its longstanding partnership with international and local organizations, as well as central and local level institutions. Several infrastructure projects, such as asphaltting of roads, street lighting, maintenance of the river bed and banks, were funded through the municipal budget thanks to the MOCR's optimal cooperation with the Mayor's Office. Moreover, thanks to the support the MOCR secured from the International Organization for Migration (IOM) and the Ministry for Communities and Return (MCR), house construction and maintenance for displaced persons (DPs) was provided, enabling their return and reintegration process. Furthermore, cooperation between the MOCR and the Council of Europe, within the framework of the "RomaActed" programme, was instrumental to fund infrastructure projects for Kosovo Roma, Kosovo Ashkali and Kosovo Egyptian communities.</p> <p>The Gjakovë/Đakovica MOCR secures support from local and international organizations in the implementation of projects benefiting non-majority communities.</p> <p>In Gjakovë/Đakovica, based on the needs of non-majority communities and returnees, which included house construction, infrastructure maintenance, educational materials, and hygiene kits, the MOCR has engaged in longstanding advocacy with local and international organizations, including community-based organizations, Embassies, and international governmental and non-governmental organizations, to address these needs. In particular, and as a result of its endeavors, the MOCR has managed to build a strong partnership with the International Organization for Migration (IOM) and the Ministry for Communities and Return (MCR), which led to the inclusion of Gjakovë/Đakovica municipality in the EU-funded project "Return and Reintegration in Kosovo" for the construction of new houses for returnee families. Through these partnerships, several successful interventions have been implemented, including 20 house construction and maintenance</p>

	<p>projects, income generation grants awarded to non-majority community members and returnees, as well as delivery of education materials, food and hygiene packages.</p>
Substantive duty	<p>Coordination and cooperation with communities and municipal stakeholders.</p>
Legal basis	<p>MOCR Regulation, Articles 4, 7, 8 and 9; MOCR Terms of Reference, Sections II and III, points 2 and 3;</p>
Selected Practices	<p>The Gjilan/Gnjilane MOCR facilitated communication between the Mayor's Office and other relevant municipal departments, and non-majority communities, with a view of addressing needs and concerns.</p> <p>In Gjilan/Gnjilane, illegal dump sites were located in an area mainly inhabited by the Kosovo Roma community, causing concern for the health and safety of residents. Local Kosovo Roma community representatives submitted a written request signed by all residents of the affected area to the MOCR, requesting that the illegal dumpsites be removed and the area cleaned. The MOCR gave priority to the request and advocated with the Mayor's Office and the Directorate of Public Services to take appropriate action. As a result, the latter swiftly contracted a waste management company in order to remove the illegal dumpsites and to regularly collect waste in the area. This intervention has improved the living conditions of an area inhabited by around 200 Kosovo Roma, and provided a durable solution to the issues of waste disposal in the settlement.</p> <p>The Rahovec/Orahovac MOCR consults non-majority communities through workshops for the purpose of preparing a Local Action Plan for inclusion of Kosovo Roma, Kosovo Ashkali and Kosovo Egyptian communities.</p> <p>In Rahovec/Orahovac, the MOCR organized consultations with non-majority communities' representatives under the form of a round of workshops, for the preparation of a Local Action Plan for implementation of the Strategy for inclusion of the Kosovo Roma and Kosovo Ashkali in the Kosovo Society 2017-2021. Furthermore, the MOCR engaged with various municipal directorates, civil society and international organizations, for consultation and support. Additionally, the MOCR conducted several meetings with the MA Chairperson, with the aim of supporting the final approval of the LAP by the MA. Following the approval of the LAP, substantial funds were allocated by the Municipality for its implementation. External</p>

	donors complemented the municipal expenditure by committing more than one quarter of the total LAP budget. The MOCRs direct consultations with communities have been instrumental for assessing the situation of the Kosovo Roma, Kosovo Ashkali and Kosovo Egyptians in the municipality and for preparing a needs-based and results-oriented LAP.
--	---

Substantive duty	Promotion of inter-community dialogue
Legal basis	MOCR Regulation, Articles 7, 8 and 9; MOCR Terms of Reference, Section II, point 3;
Selected Practices	<p>The Novo Brdo/Novobërdë MOCR develops and implements a Municipal Action Plan for inter-community dialogue.</p> <p>In Novo Brdo/Novobërdë, the MOCR has consistently produced and implemented a Municipal Action Plan (MAP) on inter-community dialogue, in close collaboration with other municipal communities’ participation mechanisms. In accordance with the MAP, communities’ participation mechanisms have been tasked to plan and implement advocacy and outreach initiatives for ensuring inter-community dialogue, as well as consultations and inclusion of non-majority communities in the decision-making processes at the municipal level. In particular, the MOCR has organized an event called “Pop-Up Communities’ Café” to foster inter-community dialogue. The event consisted in a tasting of versions traditional dishes that different communities’ cuisines have in common. Members from all three communities residing in the municipality - Kosovo Albanians, Kosovo Serbs and Kosovo Roma, participated in the event, alongside municipal representatives, including the Mayor, the Deputy Mayor for Communities, as well as the Municipal Officer for Gender Equality. The event successfully promoted inter-community dialogue among communities in Novo Brdo/Novobërdë and served as an informal opportunity for communities to directly engage with municipal officials.</p>

Deputy Mayors for Communities

The Deputy Mayor for Communities (DMCs) is a local protection mechanism obligatory in municipalities where communities in a numerical minority make up at least ten percent of the municipality's population. Upon a decision of the Municipal Assembly (MA), it can also be established in municipalities where the population of communities in a numerical minority does not meet the ten percent threshold. The DMC candidate is proposed by the Mayor from among the biggest non-majority community in the municipality, and is approved by the MA with double majority voting¹. The DMC represents all communities residing in the municipality and is mandated to provide advice and guidance to the Mayor on issues related to communities, to proactively advocate for protection and promotion of communities' rights and interests, and to support communities' requests before the municipal organs.

The key legal and policy documents for the establishment and functioning of DMCs are:

- Law on Local Self Government (No. 03/L-040);
- Administrative Instruction (MLGA) No. 01/2014 on the procedure of appointment of Deputy Mayors in municipalities;²
- DMC Terms of Reference (MLGA);

---

¹ The majority of present and voting MA members and the majority of present and voting MA members belonging to the non-majority communities.

² Notably, Administrative Instruction (MLGA) No. 01/2014 was repealed with the entry into force of Administrative Instruction (MLGA) No. 02/2020, for the procedure of appointing Deputy Mayors in municipalities on 21 September 2020.

Selected Practices

Substantive duty	Advise and provide guidance on communities' issues to the Mayor
Legal basis	Law on Local Self Government, Article 61.4; Administrative Instruction No. 02/2020, Article 7.1 and 7.2; DMC Terms of Reference, Section 3;
Selected Practices	<p>The Ferizaj/Uroševac DMC advises and collaborates closely with the Mayor on raising awareness on preventing of school dropout rates amongst non-majority community members.</p> <p>In Ferizaj/Uroševac, dropout rate among children from the Kosovo Roma, Kosovo Egyptian, and Kosovo Ashkali communities is cause of serious concerns. In this regard, the DMC the DMC has engaged the Mayor, the CC, MOCR, municipal education officials, as well as international organizations, in the organization of an awareness raising campaign among Kosovo Roma, Kosovo Ashkali and Kosovo Egyptian communities about school dropout. To this end, the DMC, in collaboration with the MOCR, organized a roundtable discussion between municipal representatives and parents and students from the three communities, after which a joint door-to-door awareness raising campaign was conducted, targeting parents and children belonging to these communities. As a result, the majority of children who had dropped out of school, went back to school. Furthermore, cooperation between non-majority communities and municipal structures was enhanced, and additional awareness raising interventions were conducted to ensure that access to education is adequately guaranteed.</p>
Substantive duty	Consultation with the Mayor for funding interventions addressing the needs and interests of communities through the municipal budget
Legal basis	Law on Local Self Government, Article 61.4; Administrative Instruction No. 02/2020, Article 7.3; DMC Terms of Reference, Section 3;

<p>Selected Practices</p>	<p>The Kamenicë/Kamenica DMC advocates for the provision of financial support to vulnerable Kosovo Serb and Kosovo Roma families.</p> <p>In Kamenicë/Kamenica, the DMC has monitored and assessed the socio-economic and health situation of vulnerable non-majority community families with the support of municipal officials through regular in-person visits. During these visits, community members have been advised on how to submit official financial support requests to the municipality. Subsequently, the DMC has advocated with the Mayor's Office in favor of providing financial support to vulnerable families belonging to non-majority communities, whose members are affected by chronic diseases. As a result, the DCM's intervention has contributed to alleviating the socio-economic vulnerability of targeted non-majority communities' families and marginally improved the life conditions of individual family members with chronic medical conditions. It has also contributed to the empowerment of communities' members with regard to the avenues for receiving financial support from the municipality.</p>
<p>Substantive duty</p>	<p>Promotion of inter-ethnic dialogue</p>
<p>Legal basis</p>	<p>Administrative Instruction No. 02/2020, Article 7.4; DMC Terms of Reference, Section 3;</p>
<p>Selected Practices</p>	<p>The Lipjan/Lipljan DMC reaches out to communities after an incident at a school in a mixed-community village.</p> <p>In Lipjan/Lipljan, following acts of vandalism targeting a school building in the mixed-community village of Rubofc/Rabovce, the DMC reached out to the Kosovo Serb and Kosovo Albanian communities' representatives in the village and visited the damaged building together with KFOR. During the meeting with the affected communities, the DMC took charge of replacing the damaged property immediately. In addition to public condemnation of security incidents by municipal officials, outreach to affected communities is a key component of the response to such incidents as it helps reassuring community members that their rights and interests will be protected and promoted, with a view of restoring public trust and conditions for inter-ethnic dialogue.</p>

	<p>The Klokot/Klllokot DMC promotes inter-community dialogue by organizing an inter-municipal roundtable with women from different communities.</p> <p>In Klokot/Klllokot, members of the Kosovo Albanian and Kosovo Serb communities hold various public positions, of whom a significant number are women. Further, it was observed that municipal officials from communities in numerical minority have limited contacts with their colleagues of other municipalities. Therefore, the DMC organized a roundtable on gender equality principles and women’s role in local governance with female municipal officials from different communities from Klokot/Klllokot and Kamenicë/Kamenica municipalities. The meeting enabled participants to share challenges and accomplishments concerning their role in the municipal decision-making, and promoted inter-ethnic dialogue across municipalities. Issues discussed included gender stereotypes, as well as difficulties in drafting gender responsive budgets and in the implementation of initiatives targeting women. As a result, participants agreed to maintain close ties among each other, to further collaborate in similar initiatives, and to further engage members of the public, especially women from different communities and those living in rural areas.</p>
--	--

Substantive duty	Reaching out to non-majority communities and prioritizes community needs
Legal basis	DMC Terms of Reference, Section 3
Selected Practices	<p>The Prizren DMC organizes an outreach visit to non-majority community members in rural areas in order to discuss their needs and interests .</p> <p>In Prizren municipality, it was observed that non-majority, especially Kosovo Bosniaks and Kosovo Serbs that reside in rural areas, were not sufficiently familiar with the DMC work and responsibilities. At the initiative of the DMC, Prizren municipality organized a public meeting, inviting activists, representatives of civil society organizations, journalists, as well as members of the public from non-majority communities, including Kosovo Bosniaks, Kosovo Turks, Kosovo Serbs, Kosovo Roma, Kosovo Ashkali and Kosovo Egyptians. Municipal directors, including those of tourism and economic development, were also present during the meeting, which was chaired by the Mayor. The event served as an opportunity not only to establish direct communication with community members residing in rural areas, and to gather information on their needs and priorities, but also to raise awareness on the role and responsibilities of the DMC. The main issues discussed during</p>

the event included (i) the use of official languages on municipal level; (ii) infrastructural needs of communities; and (iii) equal representation of communities in the municipal civil service. Based on the findings of the meeting, several projects have been co-financed by the Municipality and the Ministry of Regional Development, in order to address the needs of communities residing in rural areas.

Deputy Chairpersons of the Municipal Assembly for Communities

Deputy Chairpersons of the Municipal Assembly for Communities (DCMACs) are a local protection mechanism obligatory in municipalities where communities in a numerical minority make up at least ten percent of the municipality's population. The DCMAC is held by the non-majority candidate who receives the most votes on the open list of MA candidates. The DCMAC's mandate is to review complaints by community members regarding violations of their rights through acts or decisions of the MA, and is responsible for referring such allegations to the MA for reconsideration. Under specific circumstances, the DCMAC may submit to the Constitutional Court acts and decisions by the MA that are considered to be in violation of constitutionally guaranteed rights, for review.

The key legal and policy documents for the establishment and functioning of DCMACs are:

- Kosovo Constitution, Article 62
- Law on Local Self Government No.03/L-040
- DCMACs Terms of Reference

Selected Practices

Substantive duty	Cooperation in the review of municipal policies affecting the interests of communities
Legal basis	Law on Local Self Government, Article 55.1; DCMAC Terms of Reference Section 2.1.4.1
Selected Practices	<p>The Mitrovica/Mitrovicë North DCMAC, in collaboration with municipal and external actors, advocates for legally compliant establishment of communities' participation mechanisms.</p> <p>In Mitrovica/Mitrovicë North, the DCMAC has continuously advocated for the establishment of the MOCR, in close collaboration with communities' representatives and the MA. Additionally, the DCMAC has addressed this issue with central level institutions as well, including MLGA and the Ministry of Finance, as well as with international organizations. This long-standing advocacy resulted in the approval of the proposal for the establishment and composition of the MOCR</p>

by the MA. Furthermore, as part of its advocacy, the DCMAC consulted with municipal executives to secure sufficient funding for the MOCR in the year of its planned establishment.

Substantive duty	Promotion of inter-community dialogue
Legal basis	Constitution, Article 62.3; Law on Local Self Government, Article 55.1; DCMAC Terms of Reference Section 2.1.1.3 and 2.1.4.1
Selected Practices	<p>The Klokot/Kllokot DCMAC promotes inter-ethnic dialogue by involving local youth in a litter clean-up campaign.</p> <p>In Klokot/Kllokot, in order to improve inter-ethnic relations and reduce the risk of security incidents, the DCMAC organized a litter pick-up initiative involving more than 50 students from different communities into cleaning up the public areas in the mixed villages of Mogillë/Mogila and Vrbovac/Vërbovc, including the premises of religious sites and inter-ethnic schools. The activity, which was attended also by local authorities and community leaders, has allowed participating students to express their commitment to work together to preserve the environment and engage in inter-ethnic dialogue. The initiative has encouraged other actors at the local level to propose similar activities, including a sport competition, to further build relations amongst youth from different communities.</p>

Mekanizmat komunalë të pjesëmarrjes së komuniteteve

Përmbledhje e praktikave më të mira

Dhjetor 2021

Përmbajtja

Hyrje	27
Metodologjia	27
Komiteti për Komunitete	28
Praktikat e Zgjedhura	28
Zyrat Komunale për Komunitete dhe Kthim	34
Praktikat e Zgjedhura	34
Nënkryetari i Komunës për Komunitete	41
Praktikat e Zgjedhura	41
Zëvendëskryesuesi i Kuvendit të Komunës për Komunitete	45
Praktikat e Zgjedhura	45

Ky publikim është mbështetur nga Misioni i OSBE-së në Kosovë.

Republika e Kosovës

Republika Kosova - Republic of Kosovo

Qeveria - Vlada – Government

Ministria e Administrimit të Pushtetit Lokal

Ministarstvo Administracije Lokalne Samouprave | Ministry of Local Government Administration

Hyrje

Mekanizmat komunalë të pjesëmarrjes së komuniteteve, përkatësisht Komitetet për Komunitete (KpK), Zyrat Komunale për Komunitete dhe Kthim (ZKKK), Nënkyetarët e Komunave për Komunitete (NKKKK) dhe Zëvendëskryesuesit e Kuvendeve Komunale për Komunitete (ZKKKK), janë faktorë kryesorë në promovimin dhe mbrojtjen e të drejtave dhe interesave të komuniteteve (në pakicë numerike në nivel lokal). Në zbatimin e mandateve të tyre të dalluara, por të ndërlidhura, këta mekanizma mbulojnë një gamë të gjerë fushash ndërhyrjeje, nga këshillat për udhëheqësit komunalë dhe pjesëmarrja në vendimmarrje, deri tek angazhimi i drejtpërdrejtë me komunitetet me qëllim të, mes tjerash, monitorimit të nevojave dhe shqetësimeve të tyre, zhvillimin dhe zbatimin e projekteve të ndihmës, por edhe promovimit të dialogut ndërmjet komuniteteve. Megjithatë, ndërsa disa mekanizma të pjesëmarrjes së komuniteteve arrijnë standarde të larta në ofrimin e shërbimeve të tyre, të tjerët kanë mbetur prapa.

Kjo Përmbledhje synon t'ju ofrojë mekanizmave të pjesëmarrjes së komuniteteve udhëzime për të rritur performancën në mandatet e tyre përkatëse, e në veçanti, në lidhje me ushtrimin e aktiviteteve specifike dhe detyrave thelbësore. Në shërbim të këtij qëllimi, kjo përmbledhje praktikash fokusohet në intervenimet, mësimet e nxjerra dhe historitë e suksesit që janë njohur si praktika të mira, si dhe mund të shkëmbehet suksesshëm nëpër komuna për të përmirësuar ofrimin e shërbimeve të tyre cilësore, me synimin për të nxitur edhe bashkëpunimin ndër-komunal.

Metodologjia

Informatat mbi praktikën janë mbledhur përmes monitorimit të rregullt dhe intervistave me përfaqësues nga secili mekanizëm, si dhe në konsultim me palët tjera kryesore të interesit gjatë vitit 2021. Meqenëse secili mekanizëm kryen një sërë aktivitetsh dhe detyrash thelbësore në disa sektorë të ndryshëm, Përmbledhja përqendrohet në aktivitetet dhe detyrat themelore në kryerjen e të cilave, janë shënuar praktika të mira gjatë një periudhe katërvjeçare, 2017-2021. Pas raundit fillestar të konsultimeve, janë identifikuar më shumë se 70 praktika. Më pas, praktikën e zgjedhura janë renditur në një listë të ngushtë sipas relevancës, ndikimit, shtrirjes së tyre nëpër komuna, si dhe për të siguruar, në masën më të madhe të mundshme, përfaqësim të barabartë gjeografik të mekanizmave. Përmbledhja është ndarë në katër kapituj, ku secili i kushtohet njërit prej mekanizmave të lartpërmendur të pjesëmarrjes së komuniteteve. Në fillim të secilit kapitull, hyrja e shkurtër ofron informata bazike mbi mandatin, përbërjen dhe kornizën rregullative të secilit mekanizëm. Më pas, paraqiten praktikën e zgjedhura, në përputhje me detyrat e ndryshme thelbësore të mekanizmave të ndryshëm, bashkë me bazën e tyre ligjore përkatëse.

Komiteti për Komunitete

Komitetet për Komunitete (KpK) janë mekanizma komunalë obligative, të përbërë nga këshilltarët e Kuvendit Komunal (KK), si dhe të paktën një përfaqësues të çdo komuniteti që banon në komunë. Përfaqësuesit e komuniteteve duhet të përbëjnë shumicën e anëtarëve të KpK-së. Kompetenca kryesore e KpK-së është (i) t'i shqyrtojë të gjitha politikat, praktikat dhe aktivitetet komunale për të siguruar që të drejtat dhe interesat e të gjitha komuniteteve respektohen plotësisht, (ii) t'i bëjë rekomandime Kuvendit për sigurimin e mbrojtjes dhe promovimit adekuat të të drejtave dhe interesave të komuniteteve brenda komunës, si dhe (iii) të koordinojë dhe bashkëpunojë me mekanizmat e tjerë për mbrojtjen e komuniteteve.

Dokumentet kryesore ligjore dhe politikat për krijimin dhe funksionimin e KpK-ve janë:

- Ligji për Vetëqeverisjen Lokale Nr. 03/L-040;
- Udhëzimi Administrativ (UA) i Ministrisë së Administrimit të Pushtetit Lokal (MAPL) Nr. 02/2018 mbi Procedurën e Themelimit, Përbërjes dhe Kompetencave të Komiteteve të Përhershme në Komunë; i ndryshuar me UA MAPL Nr. 05/2020 Për procedurën e themelimit, përbërjes dhe kompetencave të komiteteve të përhershme dhe komiteteve të tjera në komunë;
- Udhëzimet e MAPL-së për Komitetet për Komunitete;
- Termat e Referencës së MAPL-së për Komitetet për Komunitete.

Praktikat e Zgjedhura

Funksionet substanciale	Ofrimi i rekomandimeve për sigurimin e mbrojtjes dhe promovimit adekuat të të drejtave dhe interesave të komuniteteve
Baza ligjore	Ligji për Vetëqeverisjen Lokale, neni 53.2; Udhëzimi Administrativ Nr. 05/2020, Neni 7.1.2; Udhëzues për KpK-të, neni 4.1; Termat e Referencës të KpK-të, neni 5;

<p>Praktikat e zgjedhura</p>	<p>KpK-ja në Pejë bën rekomandime në mënyrë proaktive për organet komunale për adresimin e çështjeve që lidhen me komunitetet.</p> <p>Në komunën e Pejës, KpK-ja ka identifikuar nevojat dhe shqetësimet e komuniteteve jo-shumicë gjatë vizitave në terren dhe në takimet e tij të rregullta. Bazuar në vlerësimin e tij, KpK-ja ka hartuar rekomandime për adresim tek drejtoritë komunale, kryetari i komunës, apo organet tjera. Rekomandimet kishin të bënin me çështje dhe nevoja të komuniteteve që banojnë në komunë, siç janë çështjet kadastrale, menaxhimi i mbeturinave dhe projektet e infrastrukturës në fshatrat dhe lagjet e banuara kryesisht nga pjesëtarët e komuniteteve rom, ashkali, egjiptian dhe boshnjak të Kosovës. Si rezultat i kësaj, në shumë raste komuna ka ndërmarrë veprime si dhe ka adresuar nevojat dhe shqetësimet e komuniteteve jo shumicë.</p>
<p>Funksionet substanciale</p>	<p>Avokimi për financimin e aktiviteteve dhe pjesëmarrja në procesin e përgatitjes së buxhetit</p>
<p>Baza ligjore</p>	<p>Ligji për Vetëqeverisjen Lokale, neni 53.2; Udhëzuesi për KpK-të, neni 4.4; Termat e referencës së KpK-ve, neni 5.2.4;</p>
<p>Praktikat e zgjedhura</p>	<p>KpK në Pejë avokon tek organet komunale për financimin e aktiviteteve dhe projekteve në mbështetje të komuniteteve jo-shumicë.</p> <p>Në komunën e Pejës, KpK-ja ka avokuar tek organet komunale që të ndahen fonde komunale për financimin e aktiviteteve dhe projekteve në mbështetje të komuniteteve jo-shumicë. Si rezultat, Kuvendi Komunal (KK) dhe drejtoritë përgjegjëse komunale iu përgjigjën kërkesës së KpK-së dhe financuan disa projekte, duke përfshirë rinovimin e shkollës së mesme të mjekësisë dhe mirëmbajtjen e hapësirave publike, siç është ajo në lagjen “7 Shtatori” në Pejë. Në shumë raste, avokimi i KpK-së ka kontribuar në zgjidhjen e çështjeve të vjetra që kanë ndikuar tek komunitetet.</p> <p>KpK në Fushë Kosovë avokon për projekte infrastrukturore me rëndësi për komunitetet.</p> <p>Në Fushë Kosovë, KpK-ja u informua për nevojën për punime në infrastrukturën rrugore në një zonë të banuar kryesisht nga komuniteti serb dhe komuniteti rom të Kosovës. Infrastruktura funksionale rrugore ka rëndësi jetike për komunitetet në pakicë numerike, sidomos për ato që banojnë në zonat rurale dhe të largëta, sepse mundëson qasje në kujdesin shëndetësor, arsim, shërbime publike dhe punësim. Prandaj, KpK është angazhuar në avokim me Zyrën e Kryetarit të</p>

Komunës dhe drejtues të tjerë të rëndësishëm komunalë për të adresuar çështjen e identifikuar. Konkretisht, në koordinim të ngushtë me ZKKK, KpK i dorëzoi një propozim projekt Kryetarit të Komunës për mirëmbajtjen e infrastrukturës publike. Projekti u miratua nga Kryetari i Komunës dhe u ndanë fonde që të mund të zbatohet në mënyrë të shpejtë. Financimi u bë në kuadër të linjës së investimeve kapitale të buxhetit komunal, e më pas u aprovua nga Kuvendi. Ndërhyrja e KpK-së mundësoi që të trajtohet shpejt nevoja e identifikuar, si dhe krijoi kushte për qasje që mbulon tërë komunën. Zbatimi i projektit të infrastrukturës solli përfitime afatgjata për komunitetet që jetojnë në zonën në fjalë, sidomos në aspektin e qasjes në shërbime dhe transport.

KpK-ja në Leposaviq është aktiv në përgatitjen e buxhetit komunal, duke paraqitur propozim-projekte që shkojnë në dobi të komuniteteve jo-shumicë.

Në Leposaviq, KpK-ja ka diskutuar dhe përzgjedhur projekt-propozime për të adresuar nevojat dhe shqetësimet e komuniteteve në pakicë numerike. Në veçanti, Kryetari i KpK-së kërkoi nga anëtarët e KpK-së të identifikojnë projekte që u përgjigjen nevojave të komuniteteve të tyre përkatëse dhe, për ta bërë këtë, ata kishin në dispozicion dy (2) muaj kohë. Më pas, lista përfundimtare e projekteve u miratua dhe iu dorëzua Kuvendit të Komunës për diskutim mbi përfshirjen e tyre në buxhetin komunal. Këto projekte përfshinin asfaltimin e një rruge lokale, ndërtimin e një sistemi kanalizimesh, si dhe një shesh lojërash për fëmijë në zonat e banuara nga komunitetet në pakicë numerike. Bashkëpunimi me Kryesuesin e Kuvendit Komunal, Njësinë Mbështetëse të Kuvendit, si dhe zyrtarë të tjerë komunalë kompetentë për çështjet e komuniteteve dhe kthimit, është faktor kyç për ushtrimin e plotë të rolit të KpK-së në këtë sektor, por edhe për të siguruar qëndrueshmërinë e praktikës. Angazhimi i vazhdueshëm i KpK-ve në përgatitjen e buxhetit komunal ka dhënë rezultate të drejtpërdrejta në drejtim të adresimit të nevojave dhe interesave të komuniteteve, si dhe e ka kthyer KpK-në në një faktor kryesor në procesin e përgatitjes së buxhetit.

Funksionet
substanciale

Planifikimi i ndërhyrjeve përmes vlerësimit të nevojave dhe/ose konsultimit të drejtpërdrejtë me komunitetet

Baza ligjore

Ligji për Vetëqeverisjen Lokale, neni 53.2; Termat e referencës së KpK-ve, neni 5.2.9;

<p>Praktikat e zgjedhura</p>	<p>KpK-ja e Prizrenit kryen vizita në terren tek komunitetet jo-shumicë për të ngritur vetëdijen mbi përgjegjësitë e mekanizmave të pjesëmarrjes së komuniteteve dhe aktivitetet e tyre specifike.</p> <p>Në Prizren, KpK-ja ka identifikuar mungesën e vetëdijesimit tek pjesëtarët e komuniteteve jo-shumicë mbi rolin e mekanizmave të pjesëmarrjes së komuniteteve, përkatësisht KpK, ZKKK, NKKK dhe ZKKKK. Kjo është vërejtur sidomos në zonat rurale, të banuara kryesisht nga komuniteti boshnjak dhe komuniteti serb të Kosovës. Në bashkëpunim me përfaqësuesit e ZKKK-së, NKKK-së dhe OSBE-së, KpK-ja organizoi vizita në terren në një zonë të banuar nga disa komunitete për të ngritur vetëdijesimin në mesin e tyre për përgjegjësitë e mekanizmave të pjesëmarrjes së komuniteteve, si dhe për aktivitetet specifike që ato ndërmarrin. Gjatë këtyre vizitave, takimet me pjesëtarët e komuniteteve u mbajtën në mjediset e shkollave në fshatrat e vizituar, ku përfaqësuesit e mekanizmave të pjesëmarrjes së komuniteteve prezantuan mandatet dhe planet e tyre të punës. Për më tepër, këto vizita kanë krijuar mundësi për pjesëtarët e komunitetit që të diskutojnë nevojat dhe interesat e tyre, si dhe për të sjellë çështjet shqetësuese drejtpërdrejt në vëmendjen e zyrtarëve komunalë. Këto çështje u renditën në një listë të prioriteteve dhe shqetësimeve që iu dorëzuan përfaqësuesve ekzekutivë të komunës për shqyrtimin dhe veprimin e tyre brenda kornizës buxhetore afatmesme dhe vjetore komunale.</p>
<p>Funksionet substanciale</p>	<p>Përgatitja e raportit të shkruar vjetor</p>
<p>Baza ligjore</p>	<p>Udhëzimi Administrativ Nr. 05/2020, Neni 10.5; Udhëzuesi për KpK-të, Neni 5.1 dhe Shtojca C; Termat e Referencës të KpK-së, neni 7;</p>
<p>Praktikat e zgjedhura</p>	<p>Kryesuesi i KpK-së në Mitrovicën e veriut udhëheq në përgatitjen e raportit vjetor të KpK-së në mënyrë proaktive dhe gjithëpërfshirëse.</p> <p>Në Mitrovicën e veriut, kryesuesi i KpK-së ka pasur rol proaktiv në përgatitjen e raportit vjetor. Në veçanti, pas përgatitjes së draftit të parë të raportit, Kryesuesi e ndau atë me anëtarët e KpK-së në kopje elektronike për shqyrtimin dhe reagimet e tyre, si dhe e përktheu draftin e raportit në të dy gjuhët zyrtare, para se të caktonte mbledhjen e KpK-së për shqyrtimin e tij. Gjatë mbledhjes, drafti i raportit dhe komentet e anëtarëve të KpK-së u diskutuan, ndërsa versioni përfundimtar i raportit vjetor u miratua dhe u shpërnda tek anëtarët e KpK-së dhe të Kuvendit Komunal, Kryesuesi i KK-së, ZKKKK-ja dhe Zyra e Kryetarit të Komunës, si dhe bashkëpunëtorët e jashtëm. Gjithashtu, në dispozicion janë vënë edhe kopjet elektronike të raportit. Dokumenti përfshin kapitujt vijues: (i) prezantimi i KpK-së si mekanizëm i mbrojtjes së komuniteteve dhe komitet</p>

obligativ i Kuvendit, (ii) përmbledhje e aktiviteteve kryesore të KpK-së dhe sfidat me të cilat përballet mekanizmi gjatë periudhës raportuese, (iii) çështjet dhe shqetësimet kryesore të komuniteteve që lindin, ose kanë vazhduar dhe (iv) rekomandimet për të adresuar këto çështje. Raporti po ashtu ka një faqe me shkurtesat e të gjitha institucioneve vendore dhe qendrore, si dhe organizatave ndërkombëtare aktive në rajon, si dhe ka format lehtësisht të kuptueshëm për përdoruesit. Raportimi efektiv dhe me kohë, në pajtim me kornizën ligjore dhe të politikave, siguron që Kuvendi dhe Zyra e Kryetarit të Komunës të informohen në mënyrë adekuate për aktivitetet e KpK-së, si dhe të angazhohen më shumë në to.

KpK në Malishevë rregullisht përgatit plane dhe raporte vjetore të punës, nën udhëheqjen e kryesuesit të tij.

Në Malishevë, në koordinim me anëtarët e KpK-së, si dhe me mbështetjen e ZKKK-së dhe ekipit në terren të OSBE-së, Kryesuesi i KpK-së ka përgatitur rregullisht planet dhe raportet vjetore të punës së KpK-së. Gjatë periudhës 2018-2020, Kryesuesi i KpK-së është siguruar që këto dokumente të shqyrtohen e miratohen nga KpK-ja, e më pas t'i paraqiten Kuvendit për miratim dhe përfshirje në planet e punës së Kuvendit Komunal. Plani i punës përfshin, ndër të tjera, aktivitetet e mëposhtme: (i) bashkëpunimin e rregullt me ZKKK-në; (ii) vizita në terren në zonat e banuara kryesisht nga komunitete jo-shumicë; (iii) shqyrtimin e raporteve nga drejtoritë komunale; dhe (iv) avokim me drejtoritë përkatëse komunale për ndihmë ndaj komuniteteve jo-shumicë, bazuar në rekomandimet e mëparshme të KpK-së. Planifikimi i rregullt dhe me kohë i aktiviteteve, si dhe raportimi mbi ato aktivitete, është kthyer në një praktikë të qëndrueshme, që i mundësuar KpK-së në Malishevë të ketë program gjithëpërfshirës dhe të strukturuar të ndërhyrjeve, si dhe bashkëpunim më të mirë me drejtoritë komunale, të cilat gjithashtu kanë marrë pjesë në takimet e KpK-së.

Funksionet substanciale	Kontaktet dhe angazhimi i jashtëm me komunitetet
Baza ligjore	Termet e Referencës të KpK-ve, neni 5.2.8;
Praktikat e zgjedhura	KpK-ja në Viti angazhohet drejtpërdrejt me komunitetet jo-shumicë përmes konsultimeve të drejtpërdrejta dhe aktiviteteve në terren. Në Viti, KpK-ja zhvillonte vizitë kontaktuese çdo katër muaj tek komunitetet jo-shumicë që banojnë në komunë. Gjatë një vizite kontaktuese në terren në fshatin Letnicë, ku banorët janë të komunitetit kroat dhe komunitetit shqiptar të Kosovës, anëtarët e KpK-së u takuan me kroatë të moshuar të Kosovës për të diskutuar nevojat dhe shqetësimet e komunitetit jo-

shumicë, përfshirë për shembull, funksionalitetin e qendrës së kujdesit shëndetësor, kërkesat për ushqim falas për banorët e moshuar të komunitetit jo-shumicë, mungesa e furnizimit të rregullt me ujë të pijshëm dhe transportit publik, si dhe deponitë ilegale. KpK-ja përgatiti një raport dhe e paraqiti atë për veprim në Zyrën e Kryetarit të Komunës, si dhe tek organizatat partnere ndërkombëtare. Bazuar në raportin e KpK-së, Kryetari i Komunës trajtoi disa çështje kryesore të ngritura nga komunitetet jo-shumicë. Për shembull, u nda një buxhet për të siguruar ushqim për banorët e moshuar të Letnicës, u funksionalizua edhe qendra shëndetësore e Vitisë, u instalua një sistem i ri i ujësjellësit, ndërsa fshati Letnicë u përfshi në sistemin e grumbullimit të mbeturinave. KpK-ja ka vazhduar të organizojë vizita kontaktuese tek komunitetet jo-shumicë në komunë, si dhe të japë rekomandime për të përmirësuar gjendjen lidhur me të drejtat dhe kushtet jetësore të tyre.

KpK-ja e Graçanicës angazhohet në mënyrë proaktive me Kryetarin e Komunës dhe Kuvendin në konsultime për të identifikuar dhe avokuar për nevojat e komunitetit.

Në Graçanicë, pas një kërkesë për ndihmë nga një familje rome e Kosovës që ishte e zhvendosur e që jetonte në kushte të vështira banimi dhe financiare, KpK-ja bëri një vizitë kontaktuese te familja dhe vlerësoi sfidat dhe nevojat e tyre. Bazuar në gjetjet e tij, KpK përgatiti një kërkesë dhe ia paraqiti Kryetarit të Komunës dhe Kuvendit për reagim urgjent, përkatësisht pagesën e qirasë në një vendbanim alternativ për familjen rome të zhvendosur të Kosovës. Përveç kësaj, pas angazhimit të KpK-së, komuna vendosi të njohë statusin e familjes si të kthyer, ndërsa Komisioni Komunal për Kthimin e futi atë në listën prioritare të rekomandimeve për Bordin Qendror Shqyrtues të Ministrisë për Komunitete dhe Kthim. Si rezultat, u miratua edhe kërkesa e familjes për ndërtimin e shtëpisë.

Zyrat Komunale për Komunitete dhe Kthim

Zyrat komunale për komunitete dhe kthim (ZKKK) janë të detyrueshme për të gjitha komunat dhe kanë mandat t'i mbrojnë të drejtat e komuniteteve, të sigurojnë qasje të barabartë në shërbime dhe të krijojnë kushte për kthim të qëndrueshëm. ZKKK-të i raportojnë drejtpërdrejt Kryetarit të Komunës, Kuvendit Komunal dhe Ministrisë për Komunitete dhe Kthim, por duhet t'i raportojnë edhe KpK-së. Madhësia e ZKKK-ve dhe numri i pozitave përcaktohet varësisht nga përqindja dhe nevojat e komuniteteve që banojnë në komunë, si dhe numri i planifikuar apo i pritshëm i të kthyerve dhe personave të riatdhesuar.

Dokumentet kryesore ligjore dhe politikat për krijimin dhe funksionimin e ZKKK-ve janë:

- Rregullorja nr. 02/2010 për Zyrat komunale për komunitete dhe kthim;
- Termat e Referencës për ZKKK-të - Procedurat Standarde të Veprimit.

Praktikat e Zgjedhura

Funksionet substanciale	Planifikimi dhe zhvillimi i projekteve, monitorimi dhe vlerësimi
Baza ligjore	Rregullorja për ZKKK-të, Nenet 7, 8 dhe 9; Termat e Referencës të ZKKK-ve, Pjesa II, pikat 3.3, 3.4 dhe 3.9
Praktikat e zgjedhura	ZKKK-ja në Gjakovë harton dhe zbaton strategji 3-vjeçare dhe Plan Veprimi vjetor. Bazuar në vlerësimin e nevojave, të kryera me komunitetet jo-shumicë dhe të kthyerit, në bashkëpunim me komunitetet dhe organizatat joqeveritare lokale, ZKKK-ja ka hartuar një strategji 3-vjeçare dhe një plan veprimi vjetor. Këto dokumente shërbejnë si udhërrëfyes në zbatimin e aktiviteteve të parashikuara, duke vendosur objektiva dhe standarde, si dhe duke i identifikuar prioritetet në baza vjetore dhe shumëvjeçare. Kjo praktikë rrit kapacitetin e ZKKK-së në kuptimin e planifikimit dhe zbatimit afatgjatë të ndërhyrjeve, si dhe siguron qëndrueshmëri për aktivitetet që zhvillohen. ZKKK-ja e Prishtinës vlerëson nevojat e fëmijëve nga familjet me të ardhura të ulëta, në bashkëpunim me shkollat dhe institucionet e tjera arsimore.

	<p>Në Prishtinë, si pjesë e Planit Vjetor të Veprimit, ZKKK-ja ka kryer vizita kontaktuese si në shkollat fillore ashtu edhe në ato të mesme, duke vlerësuar nevojat e fëmijëve nga familjet me të ardhura të ulëta që i përkasin komuniteteve jo-shumicë. Si rezultat i kësaj, ZKKK-ja shpërndau pako higjienike dhe pajisje shkollore për 125 fëmijë që i përkisnin komunitetit ashkali të Kosovës dhe komunitetit rom të Kosovës. Me përkrahjen e shkollimit të nxënësve nga këto komunitete, ZKKK-ja po kontribuon edhe në zvogëlimin e braktisjes së shkollimit. Në këtë drejtim, pavarësisht nga kufizimet buxhetore, vlerësimi i nevojave dhe buxheti në dispozicion i mundëson ZKKK-së të shënjestrojë dhe adresojë nevojat e përfituesve më të cenueshëm. Për më tepër, bashkëpunimi midis ZKKK-së dhe KpK-së, si dhe organeve të tjera kryesore komunale, siguron që nevojat dhe shqetësimet e komuniteteve të komunikohen dhe të merren parasysh në reagimin afatgjatë institucional, ashtu që qëndrueshmëria e ndërhyrjeve, edhe pse me natyrë ad-hok, të sigurohet.</p>
<p>Funksionet substanciale</p>	<p>Mbledhja e të dhënave dhe informatave në lidhje me komunitetet jo-shumicë, personat e zhvendosur dhe të kthyerit.</p>
<p>Baza ligjore</p>	<p>Rregullorja për ZKKK-të, Nenet 7, 8 dhe 9; Termat e Referencës të ZKKK-ve, Pjesa II, pika 3;</p>
<p>Praktikat e Zgjedhura</p>	<p>ZKKK-ja e Klinës mbledh të dhëna dhe rregullisht mirëmban databazën me të dhëna e informata për komunitetet jo-shumicë.</p> <p>Në Klinë, ZKKK-ja ka mbledhur informata në lidhje me numrin dhe madhësinë e komuniteteve jo-shumicë që banojnë në komunë, si dhe ka krijuar një databazë të brendshme, ashtu që të identifikojë praninë e komuniteteve në komunë, si dhe të planifikojë aktivitetet dhe projekte. Kjo databazë mirëmbahet dhe të dhënat përditësohen rregullisht, gjë që e bën atë mjet të dobishëm jo vetëm për organet e ndryshme komunale në planifikimin e aktiviteteve dhe projekteve, por edhe për organizatat e tjera partnere vendore dhe ndërkombëtare. Sipas kërkesës, ZKKK-ja ka ndarë këto të dhëna me të gjitha palët përkatëse homologe.</p>

Funksionet substanciale	Qasja në burime financiare
Baza ligjore	Rregullorja për ZKKK-të, Neni 10.1; Termat e Referencës të ZKKK-ve, Pjesa III, pika 3;
Praktikat e Zgjedhura	<p>ZKKK-ja në Klinë siguron që burimet financiare dhe logjistike të sigurohen për t’iu përgjigjur kërkesave dhe nevojave të komuniteteve jo-shumicë.</p> <p>Në Klinë, gjatë vizitave të rregullta kontaktuese në terren, ZKKK-ja pranoi disa kërkesa për ndihmë nga komunitetet jo-shumicë. Duke pasur parasysh mungesën e buxhetit të mjaftueshëm, ZKKK-ja avokoi tek Zyra e Kryetarit për të siguruar burimet financiare dhe logjistike, ose për të kërkuar nga drejtoritë përkatëse kompetente komunale që ta bëjnë këtë. Kur nuk u gjetën fonde në dispozicion në nivel lokal, ZKKK-ja avokoi tek institucionet e nivelit qendror, veçanërisht Ministrinë për Komunitete dhe Kthim, për të siguruar ndihmën për komunitetet jo-shumicë. ZKKK-ja arriti të sigurojë burime financiare për adresimin e disa kërkesave nga komunitetet dhe të kthyerit, duke përfshirë, për shembull, burimet financiare dhe logjistike për rinovimin dhe ndërtimin e shtëpive të familjeve të cënueshme në zonat rurale, kompensimin për viktimat e incidenteve të sigurisë dhe shpërndarjen e pakove me ushqime dhe artikuj jo-ushqimorë për familjet në nevojë. Kjo mbështetje financiare dhe logjistike ka adresuar nevojat afatgjata dhe rritjen e sigurisë, rendit dhe mirëqenies së pjesëtarëve të komuniteteve.</p>

Funksionet substanciale	Bashkërendimi dhe bashkëpunimi me organet kryesore komunale për të adresuar nevojat dhe shqetësimet e komuniteteve
Baza ligjore	Rregullorja nr. 02/2010, neni 4; Termat e Referencës të ZKKK-ve, Pjesa II dhe III, pikat 2 dhe 3;
Praktikat e zgjedhura	<p>ZKKK-ja në Shtime mban komunikimin me komunitetet jo-shumicë dhe personat e zhvendosur, si dhe koordinon këmbimin e informatave dhe reagimin ndaj nevojave dhe shqetësimeve të komuniteteve.</p> <p>Në Shtime, komunitetet jo-shumicë kanë kërkuar shumë herë nga zyrtarët komunalë që të ndërmarrin veprime në lidhje me nevojën për mirëmbajtjen e varrezave të rrënuara ortodokse,. Megjithatë, nuk ishte ndërmarrë ndonjë veprim për të adresuar brengat e komuniteteve. Si reagim, ZKKK-ja mundësoi koordinimin e brendshëm me Zyrën e Kryetarit të Komunitetit dhe drejtoritë përkatëse komunale për të adresuar kërkesën. Në veçanti, Shefi i ZKKK-së siguroi që drejtoritë dhe kontraktorët komunalë të ngarkohen me detyrën e mirëmbajtjes së varrezave si dhe mundësimin e qasjes në to, për ç’gjë ZKKK-ja informoi me kohë pjesëtarët e komunitetit që kishin bërë kërkesën. Ndërhyrja e ZKKK-së siguroi që të drejtat dhe</p>

	<p>interesat e komuniteteve jo shumicë, sidomos të pjesëtarëve të tyre që janë të zhvendosur dhe herë pas here vizitojnë pronat e tyre dhe praktikojnë fenë e tyre, të mbrohen. Ajo po ashtu ka rregulluar edhe mangësitë në komunikim midis komunitetit në fjalë dhe institucioneve komunale, duke mundësuar që të mos e komprometojë më tutje angazhimin e komunitetit në jetën publike komunale.</p>
Funksionet substanciale	Raportimi tek Komiteti për Komunitete dhe/ose organet tjera komunale
Baza ligjore	Rregullorja nr. 02/2010, neni 8; Termat e Referencës të ZKKK-ve, Pjesa II dhe III, pikat 2 dhe 3;
Praktikat e zgjedhura	<p>ZKKK-ja e Podujevës raporton rregullisht tek KpK-ja dhe ndan informatat për të mbështetur zgjidhjet e krijuara enkas për adresimin e nevojave dhe interesave të komuniteteve jo-shumicë.</p> <p>Në Podujevë, ZKKK-ja ka siguruar që informatat të ndahen rregullisht me KpK-në, përmes kanaleve zyrtare dhe joformale. Në veçanti, ZKKK-ja ka marrë pjesë rregullisht në takimet e KpK-së dhe ka raportuar në detaje për aktivitetet dhe informacionin e saj të mbledhur përmes takimeve me palët përkatëse dhe gjatë vizitave kontaktuese në terren tek komunitetet jo-shumicë. Raportet e ZKKK-së përfshihen në procesverbalin e mbledhjeve të KpK-së, gjë që përforcon transparencën dhe kujtesën institucionale. Përveç kësaj, ZKKK-ja përgatit raport vjetor me shkrim dhe raporte sipas nevojës, të cilat i dorëzohen Zyrës së Kryetarit të Komunës. Ndarja dhe raportimi i informatave lidhet me aktivitetet e planifikuara ose të zbatuara të ZKKK-së, informatat e mbledhura për nevojat e komuniteteve jo-shumicë gjatë vizitave kontaktuese në terren si dhe takimet me autoritetet komunale dhe të nivelit qendror, OJQ-të dhe organizatat ndërkombëtare. Duke vepruar kështu, ZKKK-ja rrit në mënyrë të konsiderueshme kapacitetin e KpK-së për të ofruar rekomandime të përshtatura enkas për Kuvendin e Komunës, për adresimin e nevojave dhe sfidave të veçanta me të cilat ballafaqohen komunitetet jo-shumicë, siç është institucionalizimi i qendrave mësimore me bazë tek komuniteti, të cilat ofrojnë mbështetje arsimore për nxënësit ashkali dhe romë të Kosovës.</p>

Funksionet substanciale	Partneriteti për zhvillimin e projekteve
Baza ligjore	Rregullorja nr. 02/2010, neni 7.1.5; Termat e Referencës të ZKKK-ve, Pjesa II dhe III, pikat 2 dhe 3;
Praktikat e zgjedhura	<p>ZKKK-ja në Istog bashkëpunon me institucionet qendrore dhe lokale, por edhe organizatat ndërkombëtare, në zbatimin e projekteve për komunitetet jo-shumicë.</p> <p>Në Istog, gjatë vizitave në terren tek komunitetet jo-shumicë dhe të kthyerit, ZKKK-ja pranoi kërkesa për ndihmë lidhur me, për shembull, mbështetjen për ndërtimin dhe rinovimin e shtëpive, si dhe mirëmbajtjen e infrastrukturës publike. Me qëllim të adresimit të këtyre kërkesave, ZKKK ka shfrytëzuar partneritetin e saj të gjatë me organizatat ndërkombëtare dhe vendore, si dhe institucionet e nivelit qendror dhe lokal. Disa projekte infrastrukturore, si asfaltimi i rrugëve, ndriçimi i rrugëve, mirëmbajtja e shtratit dhe brigjeve të lumit, u financuan përmes buxhetit komunal, falë bashkëpunimit optimal të ZKKK-së me Zyrën e Kryetarit të Komunës. Për më tepër, falë mbështetjes së ZKKK-së të siguruar nga Organizata Ndërkombëtare për Migrim (IOM) si dhe Ministria për Komunitete dhe Kthim (MKK), u siguroa ndërtimi dhe mirëmbajtja e shtëpive për personat e zhvendosur (PZH), duke mundësuar procesin e kthimit dhe riintegrit të tyre. Për më tepër, bashkëpunimi midis ZKKK-së dhe Këshillit të Evropës, në kuadër të programit “RomaActed”, ishte jetik për financimin e projekteve të infrastrukturës për komunitetet rom, ashkali dhe egjiptian të Kosovës.</p> <p>ZKKK e Gjakovës siguron mbështetje nga organizatat vendore dhe ndërkombëtare në zbatimin e projekteve në dobi të komuniteteve jo-shumicë.</p> <p>Në Gjakovë, bazuar në nevojat e komuniteteve jo-shumicë dhe të kthyerve, të cilat përfshinin ndërtimin e shtëpive, mirëmbajtjen e infrastrukturës, materialet shkollore dhe pako higjienike, ZKKK-ja është angazhuar në avokim afatgjatë me organizatat vendore dhe ndërkombëtare, përfshirë organizatat me bazë në komunitet, ambasadat dhe organizatat qeveritare dhe joqeveritare ndërkombëtare, për të adresuar këto nevoja. Në veçanti, si dhe si rezultat i përpjekjeve të saj, ZKKK-ja ka arritur të ndërtojë partneritet të fuqishëm me Organizatën Ndërkombëtare për Migrim (IOM) dhe Ministrinë për Komunitete dhe Kthim (MKK), gjë që çoi në përfshirjen e komunës së Gjakovës në projektin e financuar nga BE-ja "Kthimi dhe Riintegrimi në Kosovë", për ndërtimin e shtëpive të reja për familjet e kthyer. Përmes këtyre partneriteteve, janë kryer disa ndërhyrje të suksesshme, duke përfshirë 20 projekte për ndërtimin dhe mirëmbajtjen e shtëpive, grante për krijimin e të ardhurave të dhëna për pjesëtarët e komuniteteve jo-shumicë dhe të kthyerit, si dhe shpërndarjen e materialeve shkollore, pakove ushqimore dhe higjienike.</p>

<p>Funksionet substanciale</p>	<p>Koordinimi dhe bashkëpunimi me komunitetet dhe palët komunale të interesit.</p>
<p>Baza ligjore</p>	<p>Rregullorja për ZKKK-të, nenet 4, 7, 8 dhe 9; Termat e Referencës të ZKKK-ve, Pjesa II dhe III, pikat 2 dhe 3;</p>
<p>Praktikat e Zgjedhura</p>	<p>ZKKK-ja e Gjilanit mundësoi komunikimin midis Zyrës së Kryetarit të Komunës dhe drejtorive tjera përkatëse komunale, si dhe komuniteteve jo shumicë, me qëllim të adresimit të nevojave dhe shqetësimeve.</p> <p>Në Gjilan, deponitë ilegale gjendeshin në një zonë të banuar kryesisht nga komuniteti rom i Kosovës, gjë që shkaktoi shqetësime për shëndetin dhe sigurinë e banorëve. Përfaqësuesit lokalë të komunitetit rom të Kosovës dorëzuan një kërkesë me shkrim të nënshkruar nga të gjithë banorët e zonës së prekur në ZKKK, duke kërkuar që deponitë ilegale të largohen dhe zona të pastrohet. ZKKK-ja i dha përparësi kërkesës dhe komunikoi me Zyrën e Kryetarit dhe Drejtorinë e Shërbimeve Publike, për të ndërmarrë veprimet e duhura. Si rezultat, kjo e fundit kontraktoi shpejt një kompani të menaxhimit të mbeturinave për t'i larguar deponitë ilegale, si dhe për t'i grumbulluar rregullisht mbeturinat në zonë. Kjo ndërhyrje ka përmirësuar kushtet e jetesës në zonën e banuar me rreth 200 romë të Kosovës, si dhe ka bërë një zgjidhje të qëndrueshme përkitazi me çështjen e largimit të mbeturinave në vendbanim.</p> <p>ZKKK-ja e Rahovecit konsultohet me komunitetet jo shumicë përmes punëtorive me qëllim të përgatitjes së Planit lokal të Veprimit për përfshirjen e komuniteteve rom, ashkali dhe egjiptian të Kosovës.</p> <p>Në Rahovec, ZKKK-ja organizoi konsultime me përfaqësuesit e komuniteteve jo-shumicë në formën e një raundi punëtorish, për përgatitjen e një Plani lokal Veprimi për zbatimin e Strategjisë për përfshirjen e romëve dhe ashkalive të Kosovës në shoqërinë e Kosovës 2017-2021. Për më tepër, ZKKK-ja u angazhua me drejtori të ndryshme komunale, shoqërinë civile dhe organizata ndërkombëtare, për konsultim dhe mbështetje. Për më tepër, ZKKK-ja ka zhvilluar disa takime me Kryesuesin e Kuvendit Komunal, me qëllim të përkrahjes në miratimin përfundimtar të PLV-së nga Kuvendi. Pas miratimit të PLV-së, Komuna ndau fonde të konsiderueshme për zbatimin e tij. Donatorët e jashtëm plotësuan shpenzimet komunale, duke ndarë më shumë se një të katërtën e buxhetit të përgjithshëm të PLV-së. Konsultimet e drejtpërdrejta të ZKKK-së me komunitetet kanë qenë jetike për vlerësimin e gjendjes së romëve, ashkalive dhe egjiptianëve të Kosovës në komunë, si dhe për hartimin e PLV-së të bazuar në nevoja dhe të orientuar drejt rezultateve.</p>

Funksionet substanciale	Promovimi i dialogut ndërmjet komuniteteve
Baza ligjore	Rregullorja për ZKKK-të, Nenet 7, 8 dhe 9; Termat e Referencës të ZKKK-ve, Pjesa II, pika 3;
Praktikat e zgjedhura	<p>ZKKK-ja në Novobërdë zhvillon dhe zbaton Planin Komunal të Veprimit për dialog ndërmjet komuniteteve.</p> <p>Në Novobërdë, ZKKK-ja vazhdimisht ka prodhuar dhe zbatuar Planin Komunal të Veprimit (PKV) për dialog ndërmjet komuniteteve në bashkëpunim të ngushtë me mekanizmat e tjerë komunalë të pjesëmarrjes së komuniteteve. Në pajtim me PKV-në, mekanizmat e pjesëmarrjes së komuniteteve janë ngarkuar me detyrën e planifikimit dhe implementimit të nismave të avokimit dhe kontaktimit për të siguruar dialogun ndërmjet komuniteteve, si dhe konsultimet dhe përfshirjen e komuniteteve jo-shumicë në proceset vendimmarrëse në nivel komunal. Në veçanti, ZKKK ka organizuar një ngjarje të quajtur "Kafeneja e Atpëratyshme e Komuniteteve" për të nxitur dialogun ndërmjet komuniteteve. Ky organizim kishte të bënte me shijimin e versioneve të ndryshme të gjellëve tradicionale, të cilat janë të përbashkëta për kuzhinën e komuniteteve të ndryshme. Pjesëtarë nga të tre komunitetet që banojnë në komunë - shqiptarët, serbët dhe romët e Kosovës, morën pjesë në ngjarje, së bashku me përfaqësuesit komunalë, duke përfshirë Kryetarin e Komunës, Nënkryetarin e Komunës për Komunitete, si dhe zyrtarin komunal për barazi gjinore. Ngjarja promovoi me sukses dialogun mes komuniteteve në Novobërdë, dhe shërbeu si mundësi joformale që komunitetet të angazhohen drejtpërdrejt me zyrtarët komunalë.</p>

Nënkryetari i Komunës për Komunitete

Nënkryetari i Komunës për Komunitete (NKKK) është një mekanizëm mbrojtës lokal i detyrueshëm në komunat ku komunitetet në një pakicë numerike përbëjnë të paktën dhjetë për qind të popullsisë së komunës. Me vendim të Kuvendit Komunal (KK), mund të themelohet edhe në komunat ku popullsia e komuniteteve në pakicë numerike nuk e plotëson pragun prej dhjetë për qind. Kandidati për Nënkryetar të Komunës për Komunitete propozohet nga Kryetari i Komunës nga komuniteti më i madh jo-shumicë në komunë, dhe miratohet nga KK-ja me shumicë të dyfishtë të votimit. NKKK-ja i përfaqëson të gjitha komunitetet që banojnë në komunë dhe është i mandatuar t'i japë këshilla dhe udhëzime Kryetarit të Komunës për çështjet që kanë të bëjnë me komunitetet, të avokojë në mënyrë proaktive për mbrojtjen dhe promovimin e të drejtave dhe interesave të komuniteteve dhe të mbështesë kërkesat e komuniteteve para organeve komunale.

Dokumentet kryesore ligjore dhe politike për themelimin dhe funksionimin e NKK-ve janë:

- Ligji për Vetëqeverisjen Lokale (nr. 03/L-040);
- Udhëzimi Administrativ (MAPL) nr. 01/2014 për Procedurën e Emërimit të NKKK-ve në Komuna;¹
- Termat e Referencës për NKKK-të (MAPL);

Praktikat e Zgjedhura

Funksionet substanciale	Këshillon dhe i jep udhëzime për çështjet e komuniteteve Kryetarit të Komunës
Baza ligjore	Ligji për Vetëqeverisjen Lokale, neni 61.4; Udhëzimi Administrativ nr. 02/2020, neni 7.1 dhe 7.2; Termat e Referencës për Zëvendës Kryetarin e Komunës për Komunitete, Neni 3;
Praktikat e zgjedhura	NKKK-ja i Ferizajt e këshillon dhe bashkëpunon ngushtë me Kryetarin e Komunës për ngritjen e vetëdijes për parandalimin e braktisjes së shkollës nga pjesëtarët e komuniteteve jo-shumicë.

¹ Në mënyrë të veçantë, Udhëzimi Administrativ (MAPL) nr. 01/2014 është shfuqizuar me hyrjen në fuqi të Udhëzimit Administrativ (MAPL) nr. 02/2020, për procedurën e emërimit të Nënkryetarëve në komuna më 21 shtator 2020.

	<p>Në Ferizaj, shkalla e braktisjes së fëmijëve nga komunitetet rome, egjiptiane dhe ashkali të Kosovës është shkak për shqetësime serioze. Në këtë drejtim, NKKK-ja ka angazhuar Kryetarin e Komunës, KpK-në, ZKKKK-në, zyrtarët komunalë të arsimit, si dhe organizatat ndërkombëtare, në organizimin e një fushate vetëdijesimi në mesin e komuniteteve rome, ashkali dhe egjiptiane të Kosovës lidhur me braktisjen e shkollës. Për këtë qëllim, NKKK-ja, në bashkëpunim me ZKKKK, ka organizuar një tryezë diskutimi mes përfaqësuesve të komunës dhe prindërve dhe nxënësve nga të tri komunitetet, pas së cilës është zhvilluar një fushatë e përbashkët e vetëdijesimit derë më derë, që synonte arritjen tek prindërit dhe fëmijët e këtyre komuniteteve. Si rezultat, shumica e fëmijëve që kishin braktisur shkollën, janë kthyer në shkollë. Për më tepër, është forcuar bashkëpunimi mes komuniteteve jo-shumicë dhe strukturave komunale, dhe janë bërë intervenime shtesë për vetëdijesim për të siguruar që qasja në arsim të jetë e garantuar në mënyrë adekuate.</p>
<p>Funksionet substanciale</p>	<p>Konsultimi me Kryetarin e Komunës për intervenime financiare që i adresojnë nevojat dhe interesat e komuniteteve përmes buxhetit komunal</p>
<p>Baza ligjore</p>	<p>Ligji për Vetëqeverisjen Lokale, neni 61.4; Udhëzimi Administrativ nr. 02/2020, neni 7.3; Termat e Referencës për NKKK-të, neni 3;</p>
<p>Praktikat e zgjedhura</p>	<p>NKKK-ja i Kamenicës avokon për ofrimin e mbështetjes financiare për familjet e cenueshme serbe dhe rome të Kosovës.</p> <p>Në Kamenicë, NKKK-ja ka monitoruar dhe vlerësuar gjendjen socio-ekonomike dhe shëndetësore të familjeve të cenueshme të komuniteteve jo-shumicë me mbështetjen e zyrtarëve komunalë përmes vizitave të rregullta personale. Gjatë këtyre vizitave, pjesëtarët e komunitetit janë këshilluar se si t'i paraqesin në komunë kërkesat zyrtare për mbështetje financiare. Më pas, NKKK-ja ka avokuar te Zyra e Kryetarit të Komunës në favor të ofrimit të mbështetjes financiare për familjet e cenueshme që i përkasin komuniteteve jo shumicë, pjesëtarët e të cilëve janë të prekur nga sëmundjet kronike. Si rezultat, ndërhyrja e NKKK-së ka kontribuar në zbutjen e cenueshmërisë socio-ekonomike të familjeve të synuara të komuniteteve jo-shumicë dhe ka përmirësuar sado pak kushtet e jetesës së anëtarëve individualë të familjes me sëmundje kronike. Ai gjithashtu ka kontribuar në fuqizimin e pjesëtarëve të komuniteteve në lidhje me rrugët që duhet ndjekur për marrjen e mbështetjes financiare nga komuna.</p>

Funksionet substanciale	Promovimi i dialogut ndëretnik
Baza ligjore	Udhëzimi Administrativ nr. 02/2020, neni 7.4; Termat e Referencës për NKKK-të, neni 3;
Praktikat e zgjedhura	<p>NKKK-ja i Lipjanit shtrin kontaktin me komunitete pas një incidenti në një shkollë në një fshat me komunitete të përziera.</p> <p>Në Lipjan, pas akteve vandale ndaj një objekti shkollorë në fshatin me komunitete të përziera në Rubofc, NKKK-ja ka kontaktuar me përfaqësuesit e komuniteteve serbe dhe shqiptare të Kosovës në fshat dhe ka vizituar objektin e dëmtuar së bashku me KFOR-in. Gjatë takimit me komunitetet e prekura, NKKK-ja mori përsipër zëvendësimin e pronës së dëmtuar menjëherë. Krahas dënimit publik të incidenteve të sigurisë nga zyrtarët komunalë, kontaktimi me komunitetet e prekura është një komponent kryesor i reagimit ndaj incidenteve të tilla pasi ndihmon në bindjen e pjesëtarëve të komunitetit se të drejtat dhe interesat e tyre do të mbrohen dhe promovohen, me synimin e rikthimit të besimit publik dhe të kushteve për dialog ndëretnik.</p> <p>NKKK-ja i Kllkotit promovon dialogun ndërmjet komuniteteve duke organizuar një tryezë ndër-komunale me gratë nga komunitete të ndryshme.</p> <p>Në Kllkot, pjesëtarët e komunitetit shqiptar dhe komunitetit serb të Kosovës mbajnë poste të ndryshme publike, nga të cilët një numër i konsiderueshëm janë gra. Për më tepër, ishte vërejtur se zyrtarët komunalë nga komunitetet në pakicë numerike kishin kontakt të kufizuar me kolegët e tyre të komunave të tjera. Prandaj, NKKK-ja organizoi një tryezë të rrumbullakët për parimet e barazisë gjinore dhe rolin e grave në qeverisjen lokale me zyrtare komunale gra nga komunitete të ndryshme nga komunat e Kllkotit dhe Kamenicës. Takimi ua mundësoi pjesëmarrëseve të ndajnë me njëra-tjetrën sfidat dhe arrijtjet lidhur me rolin e tyre në vendimmarrjen komunale, dhe promovoi dialogun ndëretnik nëpër komuna. Çështjet e diskutuara përfshinin stereotipet gjinore dhe vështirësitë në hartimin e buxheteve të përgjegjshme gjinore dhe në zbatimin e iniciativave që synojnë gratë. Si rezultat, pjesëmarrëset u pajtuan që të mbajnë lidhje të ngushta me njëra-tjetrën, të bashkëpunojnë më tej në nisma të ngjashme dhe të angazhojnë më tej publikun, veçanërisht gratë nga komunitetet e ndryshme dhe ato që jetojnë në zonat rurale.</p>

Funksionet substanciale	Shtirirja e kontaktit me komunitetet jo shumicë dhe përcaktimi i prioriteteve të nevojave të komunitetit
Baza ligjore	Termet e Referencës për NKK-të, neni 3
Praktikat e zgjedhura	<p>NKK-ja i Prizrenit organizon një vizitë kontaktuese në terren te pjesëtarët e komuniteteve jo-shumicë në zonat rurale në mënyrë që të diskutojnë për nevojat dhe interesat e tyre.</p> <p>Në komunën e Prizrenit, ishte vërejtur se komunitetet jo-shumicë, veçanërisht boshnjakët dhe serbët e Kosovës që banojnë në zona rurale, nuk kishin njohuri të mjaftueshme për punën dhe përgjegjësitë e NKKK-së. Me iniciativën e NKKK-së, Komuna e Prizrenit organizoi një takim publik, duke ftuar aktivistë, përfaqësues të organizatave të shoqërisë civile, gazetarë, si dhe anëtarë të publikut nga komunitetet jo shumicë, përfshirë boshnjakët e Kosovës, turqit e Kosovës, serbët e Kosovës, romët e Kosovës, ashkalitë e Kosovës dhe egjiptianët e Kosovës. Drejtorët komunalë, përfshirë ata të turizmit dhe zhvillimit ekonomik, ishin gjithashtu të pranishëm në takimin e kryesuar nga Kryetari i Komunës. Ngjarja shërbeu si një mundësi jo vetëm për të krijuar komunikim të drejtpërdrejtë me pjesëtarët e komuniteteve që banojnë në zonat rurale dhe për të mbledhur informata mbi nevojat dhe prioritetet e tyre, por edhe për të rritur vetëdijesimin mbi rolin dhe përgjegjësitë e NKKK-së. Çështjet kryesore të diskutuara gjatë kësaj ngjarje përfshinin (i) përdorimin e gjuhëve zyrtare në nivel komunal; (ii) nevojat infrastrukturore të komuniteteve; dhe (iii) përfaqësimin e barabartë të komuniteteve në shërbimin civil komunal. Bazuar në gjetjet e takimit, disa projekte janë bashkë-financuar nga Komuna dhe Ministria e Zhvillimit Rajonal, në mënyrë që të adresojnë nevojat e komuniteteve që banojnë në zonat rurale.</p>

Zëvendëskryesuesi i Kuvendit të Komunës për Komunitete

Zëvendëskryesuesi i Kuvendit të Komunës për Komunitete (ZKKKK) është mekanizëm mbrojtës lokal i detyrueshëm në komunat ku komunitetet në pakicë numerike përbëjnë të paktën dhjetë për qind të popullsisë së komunës. Posti i ZKKKK-së mbahet nga kandidati i komunitetit jo-shumicë që merr më shumë vota në listën e hapur të kandidatëve për KK. ZKKKK ka në mandat shqyrtimin e ankesave të pjesëtarëve të komuniteteve në lidhje me shkeljet e të drejtave të tyre përmes akteve ose vendimeve të KK-së, dhe është përgjegjës për referimin e pretendimeve të tilla në KK për rishqyrtim. Në rrethana të veçanta, ZKKKK-ja mund t'ia paraqesë Gjykatës Kushtetuese për shqyrtim aktet dhe vendimet e KK-së që konsiderohet se janë në shkelje të të drejtave të garantuara me kushtetutë.

Dokumentet kryesore ligjore dhe të politikave për krijimin dhe funksionimin e ZKKKK-ve janë:

- Kushtetuta e Kosovës, neni 62
- Ligji për Vetëqeverisjen Lokale nr. 03/L-040
- Termat e Referencës për ZKKKK-të

Praktikat e Zgjedhura

Funksionet substanciale	Bashkëpunimi në shqyrtimin e politikave komunale që prekin interesat e komuniteteve
Baza ligjore	Ligji për Vetëqeverisjen Lokale, neni 55.1; Termat e Referencës për ZKKKK-të, neni 2.1.4.1
Praktikat e zgjedhura	ZKKKK-ja i Mitrovicës së Veriut, në bashkëpunim me akterët komunal dhe të jashtëm, avokon për krijimin e mekanizmave të pjesëmarrjes së komuniteteve në pajtueshmëri me ligjin. Në Mitrovicën e Veriut, ZKKKK-ja ka avokuar vazhdimisht për themelimin e ZKKK-së, në bashkëpunim të ngushtë me përfaqësuesit e komuniteteve dhe KK-në. Për më tepër, ZKKKK-ja e ka trajtuar këtë çështje edhe me institucionet e nivelit qendror, duke përfshirë MAPL-në dhe Ministrinë e Financave, si dhe me organizatat ndërkombëtare. Ky avokim afatgjatë ka rezultuar me miratimin e propozimit për themelimin dhe përbërjen e ZKKK-së nga KK-ja. Për më tepër, si pjesë e avokimit

	të tij, ZKXXX-ja është konsultuar me drejtuesit komunalë për të siguruar fonde të mjaftueshme për ZKXX-në në vitin e themelimit të saj të planifikuar.
Funksionet substanciale	Promovimi i dialogut ndërmjet komuniteteve
Baza ligjore	Kushtetuta, neni 62.3; Ligji për Vetëqeverisjen Lokale, neni 55.1; Termat e Referencës për ZKXXX-të, neni 2.1.1.3 dhe 2.1.4.1
Praktikat e zgjedhura	ZKXXX-ja i Kllkotit promovon dialogun ndëretnik duke e angazhuar rininë lokale në fushatë për pastrimin e mbeturinave. Me qëllim të përmirësimit të marrëdhënieve ndëretnike dhe për të zvogëluar rrezikun e incidenteve të sigurisë, ZKXXX-ja në Kllkot ka organizuar një iniciativë për mbledhjen e mbeturinave, duke përfshirë më shumë se 50 nxënës të komuniteteve të ndryshme në pastrimin e hapësirave publike në fshatrat e me komunitete të përziera të Mogillës dhe Vërbovcit, duke përfshirë hapësirat e objekteve fetare dhe shkollave ndëretnike. Ky aktivitet, ku morën pjesë autoritetet lokale dhe udhëheqësit e komunitetit, ua ka mundësuar nxënësve pjesëmarrës të shprehin përkushtimin e tyre për të punuar së bashku në ruajtjen e mjedisit dhe për t'u përfshirë në dialog ndëretnik. Iniciativa ka inkurajuar akterë të tjerë në nivelin lokal që të propozojnë aktivitete të ngjashme, duke përfshirë një garë sportive, për të forcuar më tej marrëdhëniet mes të rinjve të komuniteteve të ndryshme.

Opštinski mehanizmi za učešće zajednica

Zbornik najboljih praksi

Decembar 2021.

Sadržaj

Uvod	51
Metodologija	51
Odbori za zajednice	52
Odabrane prakse.....	52
Opštinske kancelarije za zajednice i povratak	58
Odabrane prakse.....	58
Zamenici predsednika opština za zajednice	65
Odabrane prakse.....	65
Zamenici predsedavajućih skupština opština za zajednice	69
Odabrane prakse.....	69

Ovu publikaciju je podržala Misija OEBS-a na Kosovu.

Republika e Kosovës

Republika Kosova - Republic of Kosovo

Qeveria - Vlada – Government

Ministria e Administrimit të Pushtetit Lokal

Ministarstvo Administracije Lokalne Samouprave | Ministry of Local Government Administration

Uvod

Opštinski mehanizmi za učešće zajednica, odnosno odbori za zajednice (OZ), opštinske kancelarije za zajednice i povratak (OKZP), zamjenici predsjednika opštine za zajednice (ZPOZ) i zamjenici predsjednika skupštine opštine za zajednice (ZPSOZ), ključni su akteri u unapređivanju i zaštiti prava i interesa zajednica (u brojčanoj manjini na lokalnom nivou). U vršenju svojih posebnih, ali međusobno povezanih mandata, ovi mehanizmi obuhvataju širok spektar oblasti intervenisanja, od davanja saveta opštinskim rukovodiocima i učešća u donošenju odluka, do neposrednog angažovanja sa zajednicama u svrhu, između ostalog, praćenja njihovih potreba i problema, pripremanja i realizovanja projekata pomoći i promovisanja dijaloga između zajednica. Međutim, dok neki mehanizmi za učešće zajednica dostižu visoke standarde u pružanju usluga, drugi zaostaju.

Ovaj zbornik ima za cilj da mehanizmima za učešće zajednica obezbedi smernice za poboljšanje učinka u njihovim nadležnostima, a posebno u pogledu obavljanja posebnih aktivnosti i suštinskih dužnosti. U tom cilju, ova kompilacija praksi fokusira se na intervencije, izvučene pouke i priče o uspehu koje su prepoznate kao dobre prakse, i koje mogu uspešno da se prenose u opštinama kako bi se poboljšalo njihovo kvalitetno pružanje usluga, sa ciljem da se podstakne i međuopštinska saradnja.

Metodologija

Informacije o praksama prikupljane su redovnim praćenjem i obavljanjem razgovora sa predstavnicima svakog mehanizma, i u konsultaciji sa drugim ključnim akterima tokom 2021. godine. Kako svaki mehanizam realizuje razne aktivnosti i suštinske dužnosti u nekoliko različitih sektora, ovaj zbornik se fokusira na aktivnosti i osnovne dužnosti u čijem obavljanju su dobre prakse posmatrane u periodu od četiri godine, od 2017. do 2021. godine. Nakon početnog kruga konsultacija, identifikovano je više od 70 praksi. Nakon toga, odabrane prakse su ušle u uži izbor na osnovu svoje relevantnosti, uticaja, mogućnosti reprodukcije u opštinama, kao i da bi se osigurala, u najvećoj mogućoj meri, jednaka geografska zastupljenost mehanizama.

Zbornik je podeljen u četiri dela, od kojih je svaki posvećen jednom od gore navedenih mehanizama za učešće zajednica. Na početku svakog dela kratak uvod pruža osnovne informacije o mandatu, sastavu i regulatornom okviru svakog mehanizma. Zatim su predstavljene odabrane prakse, u skladu sa različitim suštinskim obavezama različitih mehanizama i njihovim odgovarajućim pravnim osnovama.

Odbori za zajednice

Odbori za zajednice (OZ) su obavezni opštinski mehanizmi koje čine odbornici skupštine opštine (SO) i najmanje jedan predstavnik svake zajednice koja živi u opštini. Predstavnici zajednica čine većinu članova OZ. Osnovna nadležnost OZ je da (i) preispituje opštinsku praktičnu politiku, prakse i aktivnosti kako bi se osiguralo da se prava i interesi svih zajednica u potpunosti poštuju, (ii) daje preporuke SO za obezbeđivanje adekvatne zaštite i unapređivanja prava i interesa zajednica i interesa u opštini, i (iii) koordiniše i saraduje sa drugim mehanizmima za zaštitu zajednica

Osnovna pravna dokumenta i dokumenta praktične politike za osnivanje i rad OZ su:

- Zakon o lokalnoj samoupravi br. 03/L-040, 2008;
- Administrativno uputstvo (AU) Ministarstva lokalne uprave (MLU) br. 02/2018 o postupku osnivanja, sastavu i nadležnostima stalnih odbora u opštinama; izmenjeno AU MLU br. 05/2020 o postupku osnivanja, sastavu i nadležnostima stalnih i ostalih odbora u opštini;
- Smernice MLU za odbore za zajednice;
- Opis poslova i zadataka MLU za odbore za zajednice.

Odabrane prakse

Osnovna dužnost	Davanje preporuka za obezbeđivanje odgovarajuće zaštite i unapređivanja prava i interesa zajednica
Pravni osnov	Zakon o lokalnoj samoupravi, član 53.2; Administrativno uputstvo br. 05/2020, član 7.1.2; Smernice za OZ, član 4.1; Opis poslova i zadataka za OZ, Deo 5.

Odabrane prakse	<p>OZ iz Peći proaktivno predlaže opštinskim organima da rešavaju pitanja zajednica.</p> <p>U opštini Peć, OZ je identifikovao potrebe i zabrinutosti nevećinskih zajednica tokom terenskih poseta i na svojim redovnim sastancima. Na osnovu svoje procene, OZ je pripremio preporuke koje treba uputiti opštinskim odeljenjima, predsedniku opštine ili drugim organima. Preporuke su se ticale pitanja i potreba zajednica koje žive u opštini, kao što su katastarska pitanja, odvoz smeća i infrastrukturni projekti u selima i naseljima u kojima žive uglavnom pripadnici zajednica kosovskih Roma, kosovskih Aškalija, kosovskih Egipćana i kosovskih Bošnjaka. Kao rezultat toga, u mnogim slučajevima opština je preduzela mere i rešavala potrebe i probleme nevećinskih zajednica.</p>
Osnovna dužnost	<p>Zalaganje za finansiranje aktivnosti i učestvovanje u procesu pripreme budžeta.</p>
Pravni osnov	<p>Zakon o lokalnoj samoupravi, član 53.2; Smernice za OZ, član 4.4; Opis poslova i zadataka za OZ, Deo 5.2.4.</p>
Odabrane prakse	<p>OZ iz Peći zalaže se kod opštinskih organa za finansiranje aktivnosti i projekata kojima se pruža pomoć nevećinskim zajednicama.</p> <p>U Opštini Peć, OZ zalaže se kod opštinskih organa da se opštinska finansijska sredstva izdvajaju za finansiranje aktivnosti i projekata kojima se pruža pomoć nevećinskim zajednicama. Kao rezultat toga, Skupština opštine (SO) i nadležna opštinska odeljenja radila su na ovom zahtevu OZ i finansirala nekoliko projekata, uključujući renoviranje Srednje medicinske škole i održavanje javnih površina, kao što je područje „7. septembar“ u Peći. U mnogim slučajevima zalaganje OZ doprinelo je rešavanju pitanja koja dugotrajno pogađaju zajednice.</p> <p>OZ u Kosovom Polju zalaže se za infrastrukturne projekte od važnosti za zajednice.</p> <p>U Kosovom Polju, OZ je obavešten o potrebi za radovima na putnoj infrastrukturi u području naseljenom uglavnom zajednicama kosovskih Srba i kosovskih Roma. Funkcionalna putna infrastruktura je od vitalnog značaja za zajednice u brojčanoj manjini, posebno za one koje žive u ruralnim i udaljenim područjima, jer omogućava pristup zdravstvenoj zaštiti, obrazovanju, javnim uslugama i radnim mestima. Stoga se OZ angažovao u zagovaranju kod kabineta predsednika opštine</p>

i drugih ključnih opštinskih rukovodilaca kako bi se rešio identifikovani problem. Konkretno, OZ je u tesnoj saradnji sa OKZP, dostavio predlog projekta predsedniku opštine za održavanje javne infrastrukture. Predsednik opštine je podržao projekat i izdvojena su sredstva kako bi mogao što brže da se realizuje. Finansiranje je realizovano u okviru linije opštinskog budžeta za kapitalne investicije, koje je kasnije odobrila SO. Intervencija OZ je omogućila da se brzo odgovori na identifikovane potrebe i stvoreni su uslovi za pristup koji obuhvata čitavu opštinu. Realizacija infrastrukturnog projekta stvorila je dugoročne koristi za zajednice koje žive u ciljnom području, posebno u pogledu dostupnosti usluga i prevoza.

OZ u Leposaviću aktivno učestvuje u pripremi opštinskog budžeta dostavljanjem predloga za projekte čiji korisnici treba da budu nevećinske zajednice.

OZ u Leposaviću je razmatrao i odabrao predloge projekata za rešavanje potreba i problema zajednica u brojčanoj manjini. Konkretno, predsedavajući OZ dao je zadatak članovima OZ da identifikuju projekte koji odgovaraju potrebama njihovih zajednica i za to im je dat rok od dva meseca. Zatim je usvojena konačna lista projekata i dostavljena SO na razmatranje o njihovom uvrštavanju u opštinski budžet. Ovi projekti obuhvatali su asfaltiranje lokalnog puta, izgradnju kanalizacije i dečijeg igrališta, u područjima naseljenim zajednicama u brojčanoj manjini. Saradnja sa predsednikom SO, Jedinicom za podršku SO, kao i sa drugim opštinskim zvaničnicima nadležnim za zajednice i pitanja povratka, ključni je faktor za potpuno obavljanje uloge OZ u ovom sektoru i za obezbeđivanje održivosti ove prakse. Kontinuirano angažovanje OZ u pripremi opštinskog budžeta dalo je trenutne rezultate u pogledu rešavanja potreba i interesa zajednica i uspostavilo OZ kao ključnog aktera u procesu pripreme budžeta.

Osnovna dužnost	Planiranje intervencija kroz procenu potreba i/ili direktne konsultacije za zajednicama.
Pravni osnov	Zakon o lokalnoj samoupravi, član 53.2; Opis poslova i zadataka za OZ, Deo 5.2.9.
Odabrane prakse	<p>OZ iz Prizrena realizuje terenske posete nevećinskim zajednicama radi podizanja stepena informisanosti o obavezama mehanizama za učešće zajednica i konkretnim aktivnostima.</p> <p>U Prizrenu, OZ je identifikovao nedostatak informisanosti među pripadnicima nevećinskih zajednica o ulozi mehanizama za učešće zajednica, odnosno OZ, OKZP, ZPOZ i ZPSOZ. Ovo je primećeno posebno u ruralnim područjima naseljenim uglavnom zajednicama kosovskih Bošnjaka i kosovskih Srba. U saradnji sa predstavnicima OKZP, ZPOZ i OEBS-a, OZ je organizovao terenske posete području u kojem živi nekoliko zajednica, kako bi se podigla svest o dužnostima mehanizama za učešće zajednica, kao i o konkretnim aktivnostima koje preduzimaju. Tokom ovih poseta održani su sastanci sa pripadnicima zajednica u školskim prostorijama u ciljnim selima, gde su predstavnici mehanizama za učešće zajednica predstavili svoje dužnosti i planove rada. Štaviše, ove posete su predstavljale priliku da pripadnici zajednica razgovaraju o svojim potrebama i interesima i da direktno skrenu pažnju opštinskim zvaničnicima na pitanja od značaja. Ova pitanja su sakupljena u popis prioriteta i problema koji je dostavljen predstavnicima opštinske izvršne vlasti na njihovo razmatranje i postupanje u okviru opštinskog srednjoročnog i godišnjeg budžetskog okvira.</p>

Osnovna dužnost	Pripremanje godišnjeg izveštaja u pisanoj formi.
Pravni osnov	Administrativno uputstvo, br. 05/2020, član 10.5; Smernice za OZ, član 5.1 i Aneks C; Opis poslova i zadataka za OZ, Deo 7.
Odabrane prakse	<p>Predsedavajući OZ u Severnoj Mitrovici prednjači u pripremi godišnjeg izveštaja OZ na proaktivan i inkluzivan način.</p> <p>U Severnoj Mitrovici, predsedavajući OZ preuzeo je proaktivnu ulogu u pripremi godišnjeg izveštaja. Konkretno, nakon što je pripremio prvi nacrt izveštaja, predsedavajući ga je članovima OZ dostavio u elektronskoj formi da ga pregledaju i daju povratne informacije, i preveo ga na oba službena jezika, pre nego što je zakazao sastanak OZ radi njegovog razmatranja. Tokom sastanka razmatrani su nacrt izveštaja i komentari članova OZ i usvojena je konačna verzija godišnjeg izveštaja koji je dostavljen članovima OZ i odbornicima SO, predsedavajućem SO, ZPSOZ i Kabinetu predsednika opštine, kao i spoljnim</p>

sagovornicima. Primerci izveštaja dostupni su i u elektronskom formatu. Dokument sadrži sledeće delove: (i) uvod o OZ kao mehanizmu za zaštitu zajednica i obaveznom odboru SO, (ii) sažetak glavnih preduzetih aktivnosti OZ i izazova sa kojima se mehanizam suočava tokom perioda izveštavanja, (iii) ključne pitanja i problemi zajednica koji su se pojavili ili postoje duže vreme i (iv) preporuke za rešavanje ovih pitanja. Takođe sadrži stranicu sa skraćenicama za sve lokalne i centralne institucije i međunarodne organizacije aktivne u regionu, i ima format prilagođen korisniku. Efikasno i blagovremeno izveštavanje u skladu sa pravnim okvirom i okvirom praktične politike obezbeđuje da SO i Kabinet predsednika opštine budu na odgovarajući način informisani i više angažovani u aktivnostima.

OZ u Mališevu redovno priprema godišnje planove rada i izveštaje pod rukovodstvom njegovog predsedavajućeg.

U Mališevu, u koordinaciji sa članovima OZ i uz podršku OKZP i terenskog tima OEBS-a, predsedavajući OZ redovno je pripremao godišnje planove rada i izveštaje OZ. Tokom perioda 2018 - 2020, predsedavajući OZ je obezbedio da ovi dokumenti budu razmatrani i odobreni od strane OZ i kasnije dostavljeni SO na usvajanje i integrisanje u plan rada SO. Plan rada je, između ostalog, uključivao sledeće aktivnosti: (i) redovnu saradnju sa OKZP; (ii) terenske posete područjima koje uglavnom naseljavaju nevećinske zajednice; (iii) razmatranje izveštaja opštinskih direkcija; i (iv) zagovaranje kod odgovarajućih opštinskih direkcija za pomoć nevećinskim zajednicama na osnovu prethodnih preporuka OZ. Redovno i blagovremeno planiranje i izveštavanje o aktivnostima preraslo je u ustaljenu praksu i omogućilo OZ u Mališevu da ima sveobuhvatan i strukturiran program intervencija, kao i bolju saradnju sa opštinskim direkcijama, koje su takođe učestvovala na sastancima OZ.

Osnovna dužnost	Terenske posete i eksterni angažman sa zajednicama.
Pravni osnov	Opis poslova i zadataka za OZ, Deo 5.2.8.
Odabrane prakse	OZ u Vitini direktno je angažovan sa nevećinskim zajednicama kroz direktne konsultacije i aktivnosti terenskih poseta. OZ u Vitini obavljao je jednu posetu nevećinskim zajednicama koje žive u opštini svaka četiri meseca. Tokom terenske posete selu Letnica, naseljenom zajednicama kosovskih Hrvata i kosovskih Albanaca, članovi OZ su se sastali sa starijim

kosovskim Hrvatima kako bi razgovarali o potrebama i problemima ove nevećinske zajednice, uključujući, na primer, rad Doma zdravlja, zahtev za besplatne obroke za starije pripadnike nevećinske zajednice, nedostatak redovnog snabdevanja vodom za piće, javni prevoz i divlje deponije. OZ je pripremio izveštaj i dostavio ga na postupanje Kabinetu predsednika opštine, kao i međunarodnim partnerskim organizacijama. Na osnovu izveštaja OZ, predsednik opštine se pozabavio nekim ključnim pitanjima koja su pokrenule nevećinske zajednice. Na primer, izdvojen je budžet za obezbeđivanje obroka starijim stanovnicima Letnice, pušten je u rad Dom zdravlja Vitina, postavljen je novi sistem vodosnabdevanja i selo Letnica je povezano na sistem za odvoz smeća. OZ je nastavio da organizuje terenske posete nevećinskim zajednicama u ovoj opštini i da daje preporuke za unapređivanje njihovih prava i uslova života.

OZ iz Gračanice proaktivno angažuje predsednika opštine i SO u konsultacijama na identifikovanju potreba zajednica i identifikovanju istih.

OZ u Gračanici je nakon zahteva za pomoć od strane porodice raseljenih kosovskih Roma koji žive u teškim stambenim i ekonomskim uslovima, obavio terensku posetu ovoj porodici i napravio procenu njihovih izazova i potreba. Na osnovu nalaza, OZ je pripremio zahtev i dostavio ga predsedniku i SO radi hitnog odgovora, odnosno plaćanja zakupnine u alternativnom smeštaju za raseljene porodice kosovskih Roma. Pored toga, nakon angažovanja OZ, opština je odlučila da ovoj porodici prizna status povratnika, dok ju je Opštinska komisija za povratak stavila na listu prioriternih preporuka Centralnoj komisiji za razmatranje Ministarstva za zajednice i povratak. Kao rezultat toga usvojen je zahtev porodice za izgradnju kuće.

Opštinske kancelarije za zajednice i povratak

Opštinske kancelarije za zajednice i povratak (OKZP) su obavezne za sve opštine i imaju mandat da štite prava zajednica, obezbeđuju jednak pristup uslugama i stvaraju uslove za održiv povratak. OKZP direktno podnose izveštaj predsedniku opštine, SO i Ministarstvu za zajednice i povratak, a takođe treba da podnose izveštaj i OZ. Veličina OKZP-a i broj radnih mesta određuje se na osnovu procenta zajednica koje žive u opštini i njihovih potreba, kao i broja planiranih ili očekivanih povratnika ili repatriranih lica.

Osnovna pravna dokumenta i dokumenta praktične politike za osnivanje i rad OKZP su:

- Uredba br. 02/2010 za opštinske kancelarije za zajednice i povratak;
- Opis poslova i zadataka za OKZP - Standardni operativni postupci.

Odabrane prakse

Osnovna dužnost	Planiranje i izrada projekata, praćenje i ocenjivanje.
Pravni osnov	Uredba o OKZP, članovi 7, 8 i 9; Opis poslova i zadataka za OKZP, Deo II, tačke 3.3, 3.4 i 3.9.
Odabrane prakse	OKZP u Đakovici priprema i sprovodi trogodišnju strategiju i akcioni plan. Na osnovu procene potreba sprovedene sa nevećinskim zajednicama i povratnicima i u saradnji sa zajednicama i lokalnim nevladinim organizacijama, OKZP je pripremio trogodišnju strategiju i godišnji akcioni plan. Ova dokumenta predstavljaju mapu puta u sprovođenju projektovanih aktivnosti, postavljajući ciljeve i merila i utvrđujući prioritete na godišnjoj i višegodišnjoj osnovi. Ova praksa poboljšava sposobnosti OKZP-a u smislu dugoročnog planiranja i sprovođenja intervencija i obezbeđuje održivost za same aktivnosti. OKZP u Prištini procenjuje potrebe dece iz porodica sa niskim primanjima u saradnji sa školama i drugim obrazovnim ustanovama. U Prištini, OKZP je kao deo svog godišnjeg akcionog plana sproveo terenske posete osnovnim i srednjim školama i procenio potrebe dece iz porodica sa niskim primanjima koja pripadaju nevećinskim zajednicama. Kao rezultat toga, OKZP je podelio

	<p>higijenski i školski pribor za 125 dece koja pripadaju zajednicama kosovskih Aškalija i kosovskih Roma. Podržavajući obrazovanje učenika iz ovih zajednica, OKZP takođe doprinosi smanjenju napuštanja škole. U tom smislu, uprkos budžetskim ograničenjima, procena potreba i raspoloživi budžet omogućavaju OKZP-u da cilja i bavi se potrebama najugroženijih korisnika. Osim toga, saradnja između OKZP i OZ, kao i drugih ključnih opštinskih organa, obezbeđuje da se potrebe i zabrinutosti zajednica prenesu i uzmu u obzir u dugoročnom institucionalnom odgovoru, tako da je održivost intervencija, uprkos njihovoj <i>ad hoc</i> prirodi, obezbeđena.</p>
Osnovna dužnost	Prikupljanje podataka i informacija o nevećinskim zajednicama, raseljenim licima i povratnicima.
Pravni osnov	Uredba o OKZP, članovi 7, 8 i 9; Opis poslova i zadataka za OKZP, Deo II, tačka 3.
Odabrane prakse	<p>OKZP u Klini prikuplja podatke i redovno održava bazu podataka sa informacijama o nevećinskim zajednicama.</p> <p>U Klini, OKZP je prikupio informacije u vezi sa brojem i veličinom nevećinskih zajednica koje žive u opštini i napravio internu bazu podataka, kako bi mapirao prisustvo zajednica u opštini, i planirao je aktivnosti i projekte. Baza podataka se održava i podaci se redovno ažuriraju, što je čini korisnim alatom ne samo za različite opštinske organe u planiranju aktivnosti i projekata, već i za druge lokalne i međunarodne partnerske organizacije. OKZP je podelio ove podatke na zahtev sa svim relevantnim partnerima.</p>
Osnovna dužnost	Pristup finansijskim podacima.
Pravni osnov	Uredba o OKZP, član 10.1; Opis poslova i zadataka za OKZP, Deo III, tačka 3.
Odabrane prakse	<p>OKZP Klina se stara da finansijski i logistički resursi budu raspoređeni tako da se odgovori na zahteve i potrebe nevećinskih zajednica.</p> <p>U Klini, OKZP je tokom svojih redovnih terenskih poseta primio nekoliko zahteva za pomoć od nevećinskih zajednica. S obzirom na nedostatak dovoljnog budžeta, OKZP se založio kod Kabineta predsednika opštine za obezbeđivanje finansijskih i logističkih resursa ili je zatražio od nadležnih opštinskih odeljenja da to učine. Kada sredstva nisu bila dostupna na</p>

	<p>lokalnom nivou, OKZP se zalagao kod institucija na centralnom nivou, posebno kod Ministarstva za zajednice i povratak, za pružanje pomoći nevećinskim zajednicama. OKZP je uspeo da obezbedi finansijska sredstva za rešavanje nekoliko zahteva zajednica i povratnika, uključujući i na primer, finansijska i logistička sredstva za renoviranje i građevinske radove na kućama ugroženih porodica u ruralnim oblastima, obeštećenje za žrtve bezbednosnih incidenata i distribuciju hrane i neprehrambenih artikala za ugrožene porodice. Ova finansijska i logistička podrška je odgovorila na dugotrajne potrebe i povećala bezbednost, sigurnost i dobrobit članova zajednica.</p>
--	--

Osnovna dužnost	Koordinacija i saradnja sa ključnim opštinskim organima radi rešavanja potreba i zabrinutosti zajednica.
Pravni osnov	Uredba br. 02/2010, član 4; Opis poslova i zadataka za OKZP, Deo II i III, tačke 2 i 3.
Odabrane prakse	<p>OKZP u Štimlju održava komunikaciju sa nevećinskim zajednicama i raseljenim licima, i koordiniše razmenu informacija i odgovore na potrebe i zabrinutosti zajednica.</p> <p>U Štimlju, nevećinske zajednice su više puta zahtevale od opštinskih zvaničnika da preduzmu mere u vezi sa potrebom za održavanjem ruiniranog pravoslavnog groblja, međutim, nije preduzeta nikakva mera da se reši zabrinutost zajednica. U odgovoru na to, OKZP je omogućio internu koordinaciju sa Kabinetom predsednika opštine i relevantnim opštinskim direkcijama kako bi se odgovorilo na zahtev. Konkretno, šef OKZP je obezbedio da opštinske direkcije i izvođači radova dobiju zadatak da održavaju groblje i olakšaju mu pristup, o čemu je OKZP blagovremeno obavestio članove zajednice koji su podneli zahtev. Intervencijom OKZP je obezbeđeno da prava i interesi nevećinskih zajednica, posebno onih pripadnika koji su raseljeni i povremeno posećuju svoja imanja i upražnjavaju svoju veru, budu zaštićena. Takođe je otklonio nedostatke u komunikaciji između pogođene zajednice i opštinskih institucija, sprečavajući ih da dalje kompromituju učešće zajednice u opštinskom javnom životu.</p>

Osnovna dužnost	Izveštavanje Odboru za zajednice i/ili drugim opštinskim telima.
Pravni osnov	Uredba br. 02/2010, član 8; Opis poslova i zadataka za OKZP, Deo II, tačke 2 i 3.
Odabrane prakse	<p>OKZP u Podujevu redovno izveštava OZ i deli informacije radi podrške prilagođenim rešenjima za rešavanje potreba i interesa nevećinskih zajednica.</p> <p>U Podujevu je OKZP obezbedio redovnu razmenu informacija sa OZ, kako putem formalnih tako i neformalnih kanala. Konkretno, OKZP je redovno učestvovao na sastancima OZ i detaljno izveštavao o svojim aktivnostima i informacijama prikupljenim putem sastanaka sa relevantnim akterima i poseta nevećinskim zajednicama. Izveštaji OKZP-a su uključeni u zapisnike sa sastanka OZ, što jača transparentnost i institucionalno pamćenje. Pored toga, OKZP priprema godišnji pisani izveštaj, kao i <i>ad hoc</i> izveštaje, koji se dostavljaju Kabinetu predsednika opštine. Razmena informacija i izveštavanje se odnose na planirane ili sprovedene aktivnosti OKZP-a, informacije prikupljene o potrebama nevećinskih zajednica tokom terenskih poseta, i sastanke sa opštinskim i centralnim vlastima, NVO i međunarodnim organizacijama. Čineći to, OKZP značajno unapređuje kapacitet OZ da izdaje prilagođene preporuke SO za rešavanje posebnih potreba i izazova sa kojima se suočavaju nevećinske zajednice, kao što je institucionalizacija centara za učenje u zajednici, koji pružaju obrazovnu podršku đacima iz zajednica kosovskih Aškalija i Roma.</p>

Osnovna dužnost	Partnerstvo za razvoj projekta.
Pravni osnov	Uredba br. 02/2010, član 7.1. 5; Opis poslova i zadataka za OKZP, Deo II i III, tačke 2 i 3.
Odabrane prakse	<p>OKZP u Istoku saraduje sa centralnim i lokalnim institucijama, kao i međunarodnim organizacijama, na sprovođenju projekata za nevećinske zajednice.</p> <p>U Istoku je OKZP, tokom terenskih poseta nevećinskim zajednicama i povratnicima, primio zahteve za pomoć u vezi sa, na primer, podrškom izgradnji i renoviranju kuća, kao i održavanjem javne infrastrukture. Da bi mogao da odgovori na ove zahteve, OKZP je iskoristio svoje dugogodišnje partnerstvo sa međunarodnim i lokalnim organizacijama, kao i institucijama na centralnom i lokalnom nivou. Nekoliko infrastrukturnih projekata, kao što su asfaltiranje puteva, ulična rasveta, održavanje rečnog korita i obala, finansirano je iz opštinskog budžeta zahvaljujući optimalnoj saradnji OKZP-a sa Kabinetom</p>

predsednika opštine. Štaviše, zahvaljujući podršci OKZP-a koju su obezbedili Međunarodna organizacija za migracije (IOM) i Ministarstvo za zajednice i povratak (MZP), obezbeđena je izgradnja i održavanje kuća za raseljena lica (RL), omogućavajući njihov povratak i proces reintegracije. Pored toga, saradnja između OKZP i Saveta Evrope, u okviru programa „RomaActed“, bila je ključna za finansiranje infrastrukturnih projekata za zajednice kosovskih Roma, kosovskih Aškalija i kosovskih Egipćana.

OKZP u Đakovici obezbeđuje podršku lokalnih i međunarodnih organizacija za sprovođenje projekata koji koriste nevećinskim zajednicama.

U Đakovici, na osnovu potreba nevećinskih zajednica i povratnika, koje su uključivale izgradnju kuća, održavanje infrastrukture, nastavno gradivo i higijenske komplete, OKZP se angažovao u dugogodišnjem zagovaranju sa lokalnim i međunarodnim organizacijama, uključujući i organizacije u zajednici, ambasade i međunarodne vladine i nevladine organizacije, kako bi se odgovorilo na ove potrebe. Konkretno, i kao rezultat njegovih nastojanja, OKZP je uspeo da izgradi snažno partnerstvo sa Međunarodnom organizacijom za migracije (IOM) i Ministarstvom za zajednice i povratak (MZP), što je dovelo do uključivanja opštine Đakovica u projekat koji finansira EU „Povratak i reintegracija na Kosovo“ za izgradnju novih kuća za povratničke porodice. Kroz ova partnerstva sprovedeno je nekoliko uspešnih intervencija, uključujući i 20 projekata izgradnje i održavanja kuća, dotacije za ostvarivanje prihoda dodeljene pripadnicima nevećinske zajednice i povratnicima, kao i isporuku nastavnog gradiva, hrane i higijenskih paketa.

Osnovna dužnost	Koordinacija i saradnja sa zajednicama i opštinskim akterima.
Pravni osnov	Uredba o OKZP, članovi 4, 7, 8 i 9; Opis poslova i zadataka za OKZP, Deo II i III, tačke 2 i 3.
Odabrane prakse	OKZP u Gnjilanu je posredovao u komunikaciji između Kabineta predsednika opštine i drugih relevantnih opštinskih odeljenja i nevećinskih zajednica, u cilju rešavanja potreba i zabrinutosti. U Gnjilanu su se divlje deponije nalazile u oblasti uglavnom naseljenom zajednicom kosovskih Roma, što je izazvalo zabrinutost za zdravlje i bezbednost stanovnika. Predstavnici lokalne zajednice kosovskih Roma podneli su OKZP-u pismeni

zahtev koji su potpisali svi stanovnici pogođene oblasti, tražeći da se divlje deponije uklone i područje očisti. OKZP je dodelio prioritet zahtevu i založio se kod Kabineta predsednika opštine i Direkcije za javne službe da preduzmu odgovarajuće mere. Kao rezultat toga, Direkcija je brzo angažovala kompaniju za upravljanje otpadom kako bi uklonila divlju deponiju i redovno odnosila otpad u toj oblasti. Ova intervencija je poboljšala uslove života u oblasti u kojoj živi oko 200 kosovskih Roma i pružila trajno rešenje za pitanja odlaganja otpada u naselju.

OKZP u Orahovcu se konsultuje sa nevećinskim zajednicama putem radionica u cilju pripreme lokalnog akcionog plana za uključivanje zajednica kosovskih Roma, kosovskih Aškalija i kosovskih Egipćana.

U Orahovcu je OKZP organizovao konsultacije sa predstavnicima nevećinskih zajednica u vidu serije radionica, za pripremu lokalnog akcionog plana za sprovođenje Strategije za uključivanje kosovskih Roma i kosovskih Aškalija u kosovsko društvo 2017-2021. Osim toga, OKZP se angažovao sa raznim opštinskim direkcijama, građanskim društvom i međunarodnim organizacijama, radi konsultacija i podrške. Pored toga, OKZP je održao nekoliko sastanaka sa predsednikom SO, sa ciljem da podrži konačno usvajanje LAP od strane SO. Nakon usvajanja LAP, opština je izdvojila značajna sredstva za njegovo sprovođenje. Spoljni donatori su dopunili opštinske rashode izdvajanjem više od jedne četvrtine ukupnog budžeta za LAP. Direktno konsultacije OKZP-a sa zajednicama bile su od ključne važnosti za procenu situacije kosovskih Roma, kosovskih Aškalija i kosovskih Egipćana u opštini i za pripremu LAP-a zasnovanog na potrebama i orijentisanog na rezultate.

Osnovna dužnost	Promovisanje dijaloga između zajednica.
Pravni osnov	Uredba o OKZP, članovi 7, 8 i 9; Opis poslova i zadataka za OKZP, Deo II, tačka 3;
Odabrane prakse	OKZP u Novom Brdu razvija i sprovodi opštinski akcioni plan za dijalog između zajednica. U Novom Brdu, OKZP je dosledno sastavljao i sprovodio Opštinski akcioni plan (OAK) o dijalogu između zajednica, u bliskoj saradnji sa drugim opštinskim mehanizmima za učešća zajednica. U skladu sa OAP, mehanizmi za učešće zajednica dobili su zadatak da planiraju i sprovode inicijative zastupanja i informisanja kako bi se obezbedio dijalog između zajednica, kao i konsultacije i uključivanje nevećinskih zajednica u procese donošenja odluka na opštinskom nivou. Konkretno, OKZP je

organizovao događaj pod nazivom „Pop-up kafić za zajednice“ kako bi podstakao dijalog između zajednica. Događaj se sastojao od degustacije verzija tradicionalnih jela koja su zajednička kuhinjama različitih zajednica. Pripadnici sve tri zajednice koje žive u opštini – kosovski Albanci, kosovski Srbi i kosovski Romi, učestvovali su na događaju, zajedno sa predstavnicima opština, uključujući i predsednika opštine, zamenika predsednika opštine za zajednice, kao i opštinskog službenika za rodnu ravnopravnost. Događaj je uspešno promovisao dijalog među zajednicama u Novom Brdu i služio je kao neformalna prilika za zajednice da direktno stupe u kontakt sa opštinskim zvaničnicima.

Zamenici predsednika opština za zajednice

Zamenik predsednika opštine za zajednice (ZPOZ) je obavezan lokalni mehanizam zaštite u opštinama u kojima zajednice u brojčanoj manjini čine najmanje deset posto stanovništva opštine. Po odluci skupštine opštine (SO), ovaj mehanizam može, da se uspostavi i u opštinama gde zajednice u brojčanoj manjini ne ispunjavaju prag od deset posto. Kandidata za ZPOZ iz redova najveće nevećinske zajednice u opštini predlaže predsednik opštine, a odobrava SO dvostrukom većinom glasova¹. ZPOZ predstavlja sve zajednice koje žive u opštini i ima mandat da daje savete i smernice predsedniku opštine o problemima vezanim za zajednice, da se proaktivno zalaže za zaštitu i unapređenje prava i interesa zajednica, i da podržava zahteve zajednica pred opštinskim organima.

Osnovna pravna dokumenta i dokumenta praktične politike za osnivanje i rad ZPOZ su:

- Zakon o lokalnoj samoupravi (br. 03/L-040);
- Administrativno uputstvo (MLU) br. 01/2014 o postupku imenovanja zamenika predsednika opštine u opštinama;²
- Opis poslova i zadataka ZPOZ (MLU).

Odabrane prakse

Osnovna dužnost	Savetuje i pruža smernice predsedniku opštine o problemima zajednica.
Pravni osnov	Zakon o lokalnoj samoupravi, član 61.4; Administrativno uputstvo br. 02/2020, član 7.1 i 7.2; Opis poslova i zadataka ZPOZ, Deo 3.

¹ Većina prisutnih odbornika SO sa pravom glasa i većina prisutnih odbornika SO sa pravom glasa iz nevećinskih zajednica.

² Naime, Administrativno uputstvo (MLU) br. 01/2014 je ukinuto stupanjem na snagu Administrativnog uputstva (MLU) br. 02/2020, o postupku imenovanja zamenika predsednika opštine u opštinama 21. septembra 2020. godine.

<p>Odabrane prakse</p>	<p>ZPOZ iz Uroševca savetuje i blisko saraduje sa predsednikom opštine na podizanju svesti o sprečavanju napuštanja škole pripadnika nevećinske zajednice.</p> <p>U Uroševcu, stopa napuštanja škole među decom iz zajednica kosovskih Roma, kosovskih Egipćana i kosovskih Aškalija izaziva ozbiljnu zabrinutost. S tim u vezi, ZPOZ je angažovao predsednika opštine, OZ, OKZP, opštinske službenike za obrazovanje, kao i međunarodne organizacije da se uključe u organizovanje kampanje podizanja svesti o napuštanju škole među zajednicama kosovskih Roma, kosovskih Aškalija i kosovskih Egipćana. U tom smislu, ZPOZ je u saradnji sa OKZP-om organizovao okrugli sto sa predstavnicima opština, kao i roditeljima i učenicima iz tri zajednice, nakon čega je organizovana zajednička kampanja podizanja svesti „od vrata do vrata“, usmerena na roditelje i decu iz ovih zajednica. Kao rezultat, većina dece koja su napustila školu, ponovo su počela da pohađaju nastavu. Osim toga, unapređena je saradnja između nevećinskih zajednica i opštinskih struktura, a sprovedene su i dodatne intervencije podizanja svesti kako bi se osiguralo da je na adekvatan način zagarantovan pristup obrazovanju.</p>
<p>Osnovna dužnost</p>	<p>Konsultacije sa predsednikom opštine o finansiranju intervencija iz opštinskog budžeta koje se tiču potreba i interesa zajednica.</p>
<p>Pravni osnov</p>	<p>Zakon o lokalnoj samoupravi, član 61.4; Administrativno uputstvo br. 02/2020, član 7.3; Opis poslova i zadataka ZPOZ, član 3.</p>
<p>Odabrane prakse</p>	<p>ZPOZ iz Kamenice se zalaže za pružanje finansijske podrške ugroženim porodicama kosovskih Srba i kosovskih Roma.</p> <p>ZPOZ iz Kamenice je putem redovnih ličnih poseta pratio i procenio društveno-ekonomsku situaciju i zdravstveno stanje ugroženih porodica iz nevećinskih zajednica uz podršku opštinskih zvaničnika. Tokom ovih poseta, pripadnici zajednice su savetovani o tome kako da podnesu službene zahteve za finansijsku podršku opštini. Nakon toga, ZPOZ se založio kod Kabineta predsednika opštine za pružanje finansijske podrške ugroženim porodicama koje pripadaju nevećinskim zajednicama, čiji pripadnici boluju od hroničnih bolesti. Kao rezultat toga, intervencija ZPOZ-a je doprinela ublažavanju društveno-ekonomske ugroženosti konkretnih porodica nevećinskih zajednica te je neznatno poboljšala uslove života</p>

pojedinih članova porodica koji boluju od hroničnih bolesti. Takođe je doprinela osnaživanju pripadnika zajednica u pogledu mogućnosti dobijanja finansijske podrške od opštine.

Osnovna dužnost	Promovisanje dijaloga među zajednicama.
Pravni osnov	Administrativno uputstvo br. 02/2020, član 7.4; Opis poslova i zadataka ZPOZ, Deo 3.
Odabrane prakse	<p>ZPOZ iz Lipljana se obratio zajednicama nakon incidenta u školi u selu gde žive različite zajednice.</p> <p>U Lipljanu se ZPOZ nakon vandalskih dela usmerenih na školsku zgradu u selu Rabovce gde žive različite zajednice, obratio predstavnicima zajednica kosovskih Srba i kosovskih Albanaca u selu, gde je zajedno sa predstavnicima KFOR-a obišao oštećenu zgradu. Tokom sastanka sa pogođenim zajednicama, ZPOZ se pobrinuo da se oštećena imovina odmah zameni. Osim javne osude bezbednosnih incidenata od strane opštinskih zvaničnika, kontakt sa pogođenim zajednicama predstavlja ključnu komponentu reagovanja na takve incidente, jer pomaže u uveravanju pripadnika zajednice da će njihova prava i interesi biti zaštićeni i promovisani, kako bi se ponovo steklo poverenje javnosti i stvorili uslovi za međuetnički dijalog.</p> <p>ZPOZ iz Klokota je promovisao dijalog među zajednicama tako što je organizovao međuopštinski okrugli sto sa ženama iz različitih zajednica.</p> <p>U Klokotu, pripadnici zajednica kosovskih Albanaca i kosovskih Srba nalaze se na različitim javnim funkcijama, na kojima je značajan broj žena. Osim toga, uočeno je da opštinski zvaničnici iz zajednica u brojčanoj manjini imaju ograničene kontakte sa svojim kolegama iz drugih opština. Stoga je ZPOZ organizovao okrugli sto o načelima rodne ravnopravnosti i ulozi žena u lokalnoj upravi sa opštinskim zvaničnicima iz različitih zajednica iz opština Klokot i Kamenica. Sastanak je omogućio učesnicima da razmene izazove i postignuća u vezi sa njihovom ulogom u donošenju odluka u opštinama i promovisan je međuetnički dijalog u opštinama. Pitanja o kojima se razgovaralo obuhvatala su rodne stereotipe, kao i poteškoće u izradi rodno odgovornog planiranja budžeta i u sprovođenju inicijativa usmerenih na žene. Kao rezultat toga, učesnici su se složili da održavaju dobre međusobne odnose, da nastave saradnju na sličnim inicijativama i da dodatno angažuju građane, posebno žene iz različitih zajednica i žene koji žive u seoskim područjima.</p>

Osnovna dužnost	Ostvarivanje kontakta sa nevećinskim zajednicama i davanje prioriteta potrebama zajednica.
Pravni osnov	Opis poslova i zadataka za ZPOZ, Deo 3.
Odabrane prakse	<p>ZPOZ iz Prizrena je organizovao terensku posetu pripadnicima nevećinskih zajednica u seoskim oblastima kako bi se razgovaralo o njihovim potrebama i interesima.</p> <p>Uočeno je da u opštini Prizren nevećinske zajednice, posebno kosovski Bošnjaci i kosovski Srbi koji žive u seoskim područjima nisu dovoljno upoznati sa radom i odgovornostima ZPOZ-a. Na inicijativu ZPOZ-a, Opština Prizren je organizovala sastanak otvoren za javnost na koji je pozvala aktiviste, predstavnike organizacija građanskog društva, novinare, kao i predstavnike nevećinskih zajednica, uključujući kosovske Bošnjake, kosovske Turke, kosovske Srbe, kosovske Rome, kosovske Aškalije i kosovske Egipćane. Sastanku kojem je predsedavao predsednik opštine, prisustvovali su i opštinski direktori, uključujući direktore odeljenja za turizam i ekonomski razvoj. Ovaj sastanak je poslužio kao prilika ne samo da se uspostavi direktna komunikacija sa pripadnicima zajednice koji žive u seoskim područjima i da se prikupe informacije o njihovim potrebama i prioritetima, već i da se podigne svest o ulozi i odgovornostima ZPOZ-a. Glavna pitanja o kojima se razgovaralo na sastanku obuhvatala su (i) upotrebu službenih jezika na opštinskom nivou; (ii) infrastrukturne potrebe zajednica; i (iii) jednaku zastupljenost zajednica u opštinskoj javnoj administraciji. Na osnovu nalaza sa sastanka, nekoliko projekata su sufinansirali Opština i Ministarstvo regionalnog razvoja, kako bi se reagovalo na potrebe zajednica koje žive u seoskim područjima.</p>

Zamenici predsedavajućih skupština opština za zajednice

Zamenici predsedavajućih skupština opština za zajednice (ZPSOZ) predstavljaju obavezan lokalni mehanizam zaštite u opštinama u kojima zajednice u brojčanoj manjini čine najmanje deset posto stanovništva opštine. Na mestu ZPSOZ-a nalazi se nevecinski kandidat koji dobije najviše glasova na otvorenoj listi kandidata SO. ZPSOZ ima mandat da razmatra žalbe pripadnika zajednice na akta ili odluke skupštine opštine kojima se krše njihova prava i odgovoran je da predmet uputi skupštini opštine na razmatranje. ZPSOZ može, pod određenim okolnostima da dostavi na razmatranje Ustavnom sudu akta i odluke SO za koje smatra da krše Ustavom zagarantovana prava.

Osnovna pravna dokumenta i dokumenta praktične politike za osnivanje i rad ZPSOZ su:

- Ustav Kosova, član 62;
- Zakon o lokalnoj samoupravi br. 03/L-040;
- Opis poslova i zadataka za ZPOZ.

Odabrane prakse

Osnovna dužnost	Saradnja u razmatranju opštinskih praktičnih politika koje utiču na interese zajednica.
Pravni osnov	Zakon o lokalnoj samoupravi, član 55.1; Opis poslova i zadataka za ZPSOZ, Deo 2.1.4.1.
Odabrane prakse	<p>ZPSOZ iz Severne Mitrovice se u saradnji sa opštinskim i spoljnim akterima zalagao za uspostavljanje pravno usklađenih mehanizama za učešće zajednica.</p> <p>U Severnoj Mitrovici, ZPSOZ se kontinuirano zalagao za uspostavljanje OKZP-a, u bliskoj saradnji sa predstavnicima zajednica i SO. Pored toga, ZPSOZ se bavio ovim pitanjem zajedno sa predstavnicima institucija na centralnom nivou, uključujući MLU i Ministarstvo finansija, i međunarodne organizacije. Ovo dugotrajno zagovaranje je za posledicu imalo da SO odobri predlog za uspostavljanje i sastav OKZP-a. Osim toga, ZPSOZ se u sklopu svog zalaganja konsultovao sa opštinskim rukovodiocima kako bi se obezbedio dovoljan broj sredstava za OKZP u godini kad se planiralo njeno osnivanje.</p>

Osnovna dužnost	Promovisanje dijaloga između zajednica.
Pravni osnov	Ustav, član 62,3; Zakon o lokalnoj samoupravi, član 55.1; Opis poslova i zadataka ZPSOZ, Deo 2.1.1.3 i 2.1.4.1.
Odabrane prakse	<p>ZPSOZ iz Klokota promovira međuetnički dijalog uključivanjem lokalne omladine u kampanju čišćenja smeća.</p> <p>U Klokotu, u cilju unapređenja međuetničkih odnosa i smanjenja rizika od bezbednosnih incidenata, ZPSOZ je organizovao inicijativu za prikupljanje smeća koja je uključila više od 50 učenika iz različitih zajednica na čišćenju javnih površina u mešovitim selima Mogila i Vrbovac, uključujući prostorije verskih objekata i međuetničkih škola. Ova aktivnost, kojoj su prisustvovali lokalne vlasti i lideri zajednice, omogućila je učenicima koji su učestvovali da izraze svoju posvećenost zajedničkom radu na očuvanju životne sredine i uključivanju u međuetnički dijalog. Ova inicijativa je podstakla druge aktere sa lokalnog nivoa da predlože slične aktivnosti, uključujući sportsko takmičenje, kako bi se dalje izgradili odnosi među mladima iz različitih zajednica.</p>

**Municipal Communities'
Participation Mechanisms**
Compendium of Best Practices

**Mekanizmat komunalë të
pjesëmarrjes së komuniteteve**
Përmbledhje e praktikave më të mira

**Opštinski mehanizmi
za učešće zajednica**
Zbornik najboljih praksi

Republika e Kosovës
Republika Kosova - Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government

Ministria e Administrimit të Pushtetit Lokal | Ministarstvo Administracije Lokalne Samouprave | Ministry of Local Government Administration